

Pirmā Eiropas konference, kas veltīta sociālās ekonomikas
jautājumiem Centrālajā un Austrumeiropā

SOCIĀLĀ EKONOMIKA 2002

Sociālās ekonomikas paplašināšanās

Prāga, 24 – 25 / 10 / 2002

Dokumenta melnraksts

*Koordinējis: Bruno Roelants
CECOP
2002.gada jūlijs*

Tulkoja Beata Bērziņa

SATURS

1. Ievads

2. Vispārīgs sociālās ekonomikas pārskats

Sagatavojuši Bruno Roelants un Klaudija Sančesa Bajo

2.1. Uzņēmējdarbības atšķirīgās formas

2.2. Sociālās ekonomikas funkcijas un ieguldījums

2.3. Galvenās tēmas

A. Informācijas un meso līmeņa atbalsta struktūras

B. Sociālās ekonomikas publiskā atpazīstamība, institucionalizācija un standartizācija

3. Labākie sociālās ekonomikas prakses piemēri

3.1. Uzņēmumu sadarbība un imigrācija, kas balstīta uz solidaritāti: projekts *Darbs bez robežām* rītdienas Eiropā starp CGM (Gino Mattarelli konsorciju sociālajai kooperācijai) Itālija, un NAUWC (Nacionālo strādnieku kooperatīvu revīzijas savienību), Polija

3.2. Patvēruma nodrošināšana gandrīz pusei valsts iedzīvotāju: Igaunijas dzīvokļu kooperatīvu kustība, Igaunijas Dzīvokļu kooperatīvu apvienību asociācija (EKL)

3.3 Spānijas 7. uzņēmumu grupa: Mondragon Kooperatīvu korporācija (MCC), Euskadi

3.4 Austrumu – Rietumu solidaritāte pazemoto bērnu labā: Rumānijas – Itālijas brīvprātīgā asociācija “Bobul” / “Il Chicco” (“grauds”), Jasi, Rumānijā

3.5. Institucionāls komplekss pilsētu atjaunošanai: Pfefferwerk Austrumberlinē

3.6. Kā vecs invalīdu kooperatīvs piemērojas tirgus ekonomikai un paplašinās: STYL, Plzeň, Čehijas Republika (saistībā ar Čehijas un Morāvijas ražotāju kooperatīvu savienību (SCMVD))

3.7 Mikro kredīta modelis no attīstības valstīm, kas rada 1000 darba vietas gadā: asociācija par tiesībām uz ekonomisko iniciatīvu (ADIE), Francija

3.8. Darbiniekiem piederošas firmas, Slovēnijas ekonomikas būtība: ISKRAEMECO (saistībā ar Slovēnijas darbinieku īpašumtiesību asociāciju (DEZAP))

3.9. Palīdzības katalizators strādniekiem – imigrantiem: Integrēto pakalpojumu centrs imigrantiem (CSI) – Genuja, Itālija

3.10. Viena no lielākajām bezpeļņas institūcijām Slovākijā: veselīgas pilsētas fonds Banska Bistricā

4. Kā definēt sociālo ekonomiku?

Sagatavojis Bruno Roelants

5. Sociālās ekonomikas nozīme vietējā un teritoriālajā attīstībā

Sagatavojis Luidži Martinjetti

6. Publisko politiku veidi, kas virzīti uz sociālās ekonomikas organizācijām pamatots uz CIRIEC-International

7. Skaitļi, kas parāda nodarbināto skaitu sociālajā ekonomikā ES pamatots uz CIRIEC-Internation

8. Sociālās ekonomikas koncepcijas sākumi un izplatība pasaulē

8.1. Četri sociālās ekonomikas ideoloģiskie vaļi un to pašreizējā ietekme Adams Piehovskis

8.2. Kā sociālās ekonomikas koncepcija izplatījusies uz citiem Eiropas reģioniem

Klaudija Sančesa Bajo

8.3. Sociālās ekonomikas vispasaules standartizācijas sākums: OECD un ILO

Bruno Roelants

1. IEVADS

Šī materiāla mērķis ir iepazīstināt ar sociālo ekonomiku un tās pamatnostādņem visus Prāgas konferences dalībniekus, kā arī citus, kuri vienkārši interesējas par šo jautājumu. Tā vietā, lai piedāvātu nogurdinošu un visaptverošu izpēti, izstrādātais materiāls iedrošina lasītāju apdomāt turpmāk šo jautājumu, lai stimulētu debates par to Centrālās un Austrum Eiropas valstīs. Tādā veidā tiks nodrošināta šī materiāla izmantošana, vienalga, vai tas būtu uzrakstīts uz papīra, vai ievietots Internetā, aicinot lasītājus turpināt izpēti, izmantojot pievienoto bibliogrāfiju un web lappuses.

Sociālo ekonomiku pašos pamatos izveidojuši kooperatīvi, koppelīdzības sabiedrības, asociācijas un fondi. Viņu aktivitātes nepieder ne sabiedriskā sektora, ne arī tradicionālajam peļņu nesošajam tirdznieciskajam sektoram. Orientēti uz vajadzību apmierināšanu, šīs organizācijas mērķis nav tikai peļņas radīšana. Pastāv četras raksturīgas attīstības jomas: 1) sociālā, demokrātiskā un dalību ņemošā uzņēmējdarbība; 2) nodarbinātība un sociālā vienotība/iekļaušana; 3) lokālā attīstība; un 4) savstarpējā sociālā aizsardzība – šīs jomas veido pamatu demokrātijas praktiskās pieredzes attīstības modelim, kas nodrošina atbildi pilsoņu vajadzībām un cerībām. Ar šādu pamatu vietējās sabiedrības līmenī sociālajai ekonomikai vienmēr būs partneri (publiskajā sektorā un vietējā pārvaldē, starp tirdzniecības un tradicionālajiem biznesa uzņēmumiem), kas palīdzējuši, iedodot “ūkla” struktūru un nodrošinājuši tās pieaugumu.

Sociālajā ekonomikā ES dalībvalstīs piedalās aptuveni 900,000 uzņēmumu, pārstāvot apmēram 10% no GDP un kopējās nodarbinātības. Austrum Eiropas valstīs, jaunā sabiedrība ienāk, kļūstot par tradicionālākiem sociālās ekonomikas dalībniekiem, un piemērojoties tirdznieciskajai, tajā pat laikā saglabājot savu sociālās atbildības sajūtu. Balstoties uz vairāk nekā gadsimta pieredzi, sociālā ekonomika aktīvi veicina modernas, plurālistiskas tirdznieciskās ekonomikas izveidi un aizstāv patī sevi ar tās ekonomiskajiem, sociālajiem, civildarbiem un dalības aspektiem, pierādot sevi kā būtisku sabiedrības partneri. Kā tāda tā ir liels Eiropas Savienības nostādņu atbalstītāja un neatņemama nākotnes Eiropas Savienības sociālā un ekonomiskā modeļa sastāvdaļa, to, runājot par kooperatīviem, apstiprināja arī Romano Prodi, uzstājoties ar runu 2002.gada 13.februārī (*Eiropas Kooperatīvu Konvencija* Eiropas Savienības Sociālā un ekonomikas komisija, Brisele).

Tādējādi konferencē tiks pārrunātas kooperatīvu attīstību, dalību ņemošo un sociālo uzņēmējdarbību, kā arī sociālo uzņēmumu rašanos Austrum Eiropā un pievērsīs uzmanību vajadzībām un apstākļiem, kas nepieciešami, lai veicinātu to darbību un nostiprināšanos ar šī sektora specifisku vērtību, profesionālu spēju un produktivitātes palīdzību. Īpaši tiks pārbaudītas šādas jomas: finansēšanas avoti, sektora nozīme nodarbinātības jautājuma risināšanā, sociālā vienotība un lokālās attīstības veicināšana, kā arī tā pieredze sociālajā un politiskajā dialogā, partnerattiecībās un sadarbībā.

Šajā materiālā ietvertas astoņas nodaļas. Pēc šī ievada, 2.nodaļā ietverts vispārīgs pārskats par sociālo ekonomiku: pirmā apakšnodaļa (2.1) īsi izskaidro kāpēc sociālā ekonomika piedāvā atšķirīgu uzņēmējdarbības formu; 2.2 pārrunā sociālās ekonomikas lomu; 2.3 atzīmē svarīgākos punktus, proti, vajadzību pēc informācijas un meso līmeņa atbalsta institūciju attīstības, kas virzītas uz sociālo ekonomiku, kā arī pakāpeniskas sektora publiskas atpazīstamības, institucionalizācijas un standartizācijas.

3.nodaļa sniedz kopsavilkumu par vairākiem labākās sociālās ekonomikas pieredzes piemēriem Eiropas Savienības dalības vai kandidātvalstīs. Šie piemēri tika atlasīti pēc kvalitātes, rakstura un socio-ekonomiskās ietekmes uz to valsti vai reģionu. Varēja tikt piedāvāti daudzi citi piemēri.

4.nodaļa analizē un salīdzina četras sociālās ekonomikas pamata definīcijas, kuras definējušas svarīgas organizācijas, kas nodarbojas ar sociālās ekonomikas jautājumiem Eiropas Savienībā: FONDA, CEP-CMAF, COR un Eiropas Komisija¹. Nodaļas beigās ir vienas lappuses gara sintēze par četrām definīcijām visplašāk izplatītajiem izteikumiem un raksturojumiem.

5.nodaļa pievērš uzmanību sociālai ekonomikai lokālās un teritoriālās attīstības kontekstā, nosakot sekojošas iezīmes sociālās ekonomikas un lokālās attīstības attiecībās: kvalitatīva nodarbinātība, iegultais sociālais kapitāls, stiprāka demokrātija un attiecības ar vietējo vadību un sociālās ekonomikas dalībniekiem.

6.daļā ir trīs tabulas, kurās atainota dažādi publisko politiku veidi, kas virzīti uz sociālās ekonomikas organizāciju. Tabulas balstītas uz CIRIEC-International (Starptautiskais publiskās, sociālās un kooperatīvās ekonomikas izpētes un informācijas centrs) izpēti. Šīs tabulas parāda galvenos stipras un konkurētspējīgas sociālās ekonomikas attīstības jautājumus: sociālās ekonomikas organizācijas struktūras piedāvājuma politika, sociālās ekonomikas organizācijas aktivitāšu pieprasījuma politika, un stratēģija, kas saistīta ar nodarbinātību sociālās ekonomikas organizācijās.

7.nodaļā parādīti skaitļi, kas ataino nodarbinātību sociālajā ekonomikā Eiropas Savienībā. Šī informācija iegūta no jau pieminētās CIRIEC-International veiktā pētījuma. Tāpat nodaļā atrodamas divas tabulas, no kurām viena ataino nodarbināto skaitu sociālās ekonomikas jomā Eiropas Savienības dalībvalstīs, bet otra – nodarbinātības evolūciju dažos sektoros un valstīs.

8.nodaļā aprakstītas sociālās ekonomikas koncepcijas vēsturiskās saknes un tās izplatība pasaulē mūsdienās. Apakšnodaļā 8.1. Adams Piehovskis parāda četras nostādnes par sociālās ekonomikas izcelsmi 19.gadsimtā un 20.gadsimta sākumā. Sociālisms, “pan – kooperācija”, liberālisms un kristiešu solidaritāte. Būtiski, ka Piehovskis polemizē par katras no šīm četrām acīmredzami pretrunīgajām teorētiskajām saknēm iespēju tikt atspoguļotai mūsdienu sociālajā ekonomikā, un iesaka pieņemt atbilstošu lēmumu par visām četrām nostādnēm, ja sociālās ekonomikas koncepcija tiks efektīvi ieviesta valstīs, kuras nav pazīstamas ar šo koncepciju.

Apakšnodaļa 8.2 skaidro kā sociālās ekonomikas koncepcija jau pārsniegusi Eiropas robežas, saņemot ievērojamu atbalstu Amerikā gan Ziemeļamerikas, gan arī Dienvidamerikas kontinentos. Visbeidzot apakšnodaļā 8.3 parādīts, kā ar jaunajiem ILO attīstības un sadarbības ieteikumiem sociālā ekonomika tikko kā ienākusi standartizācijas ērā vispasaules līmenī.

Ceram, ka šis materiāls var uzlabot izpratni par sociālo ekonomiku un stimulēt dzīva un radoša dialoga izveidi.

¹ Kā paskaidrots 3.nodaļā, franču FONDA fondā ir CGSCOP, Credit Mutuel, Credit Cooperatif, IDES-ESFIN, kā arī citu organizāciju vadītāji. Visas šīs organizācijas tiks konsultētas 1980.gadā, kad sociālās ekonomikas koncepcija tika izveidota pirmo reizi valdības līmenī Eiropā. Tādējādi viņi ir stāvējuši pie sociālās ekonomikas koncepcijas radīšanas pirmssākumiem. CEP-CMAF ir vienīgā pārraudzības komiteja Eiropā, kas grupē galvenos dalībnieku veidus, kas saistīti ar sociālo ekonomiku. Pilnais nosaukums – Eiropas kooperatīvu savstarpējās sabiedrību, asociāciju un fondu pastāvīgā konference. COR ir Eiropas Savienības Reģionu komiteja.

2. Vispārīgs sociālās ekonomikas pārskats

Sagatavojuši Bruno Roelants un Klaudia Sančesa Bajo

2.1 Uzņēmējdarbības atšķirīgās formas

Šāda sociālās ekonomikas definīcija tika apstiprināta 2002.gada martā un pašreiz tā ir pēdējā pieejamā definīcija Eiropas Savienības līmenī²:

“Sociālās ekonomikas organizācijas ir ekonomikas un sociālie dalībnieki, kas darbojas visās nozarēs. Viņus var principiāli raksturot, ņemot vērā viņu mērķus un atšķirīgo uzņēmējdarbības veidu. Sociālajā ekonomikā piedalās tādas organizācijas kā kooperatīvi, kopsabiedrības, asociācijas un fondi. Šie uzņēmumi ir īpaši aktīvi dažās nozarēs, piemēram, sociālā aizsardzība, sociālie pakalpojumi, veselība, bankas, apdrošināšana, lauksaimnieciskā ražošana, patērētāju attiecības asociētais darbs, amatniecības izstrādājumu tirdzniecība, mājokļi, piegādes, pakalpojumi rajonos, izglītība un apmācība, kā arī kultūra, sports un izklaide.” (CEP-CMAF -- – Eiropas kooperatīvu savstarpējās sabiedrību, asociāciju un fondu pastāvīgā konference, Eiropas pārraudzības organizācija četrām galvenajām sociālās ekonomikas dalībnieku kategorijām.

Turklāt, joprojām saskaņā ar CEP-CMAF, uzņēmumu panākumi sociālajā ekonomikā nevar tikt mērīti tikai pēc ekonomiskajiem rādītājiem, tas nav obligāti, lai sasniegtu savus mērķus kopības un demokrātijas jomā, bet noteikti jāņem vērā viņu ieguldījums solidaritātes, sociālās vienotības un teritoriālās sasaistes sekmēšanā.

Šādi uzņēmumi var atšķirties no uz kapitāla balstītiem uzņēmumiem pēc specifiskām iezīmēm, kas saistītas ar to daļu raksturojumu, piemēram:

- Priekšrokas došana atsevišķam cilvēkam un sociālajam mērķim, nevis kapitālam;
- Brīvprātība un atvērtība jaunu biedru piesaistīšanā;
- Demokrātiska biedru veikta kontrole (izņemot fondus);
- Savieno biedru/izmantotāju intereses ar vispārējām interesēm;
- Aizsardzība un pieteikums solidaritātes un atbildības principu ievērošanai;
- Autonoma pārvalde un neatkarība no sabiedriskām amatpersonām.

Turklāt, parādās, ka sociālā ekonomika tiecas nodrošināt drošākus apstākļus nekā vienkāršs pašnodarbinātais. Savā veidā sociālās ekonomikas uzņēmumi ļauj vienkāršajiem iedzīvotājiem darīt to pašu, ko kopš 1990.gada dara lielās firmas – apvienot un koordinēt savus resursus un iespējas. Viņi apvieno daudzu cilvēku spējas, zināšanas, kapitālu un darbu, tā, lai varētu sasniegt atbilstošu līmeni ražošanā vai pakalpojumu sniegšanā un ļaujot būt konkurētspējīgiem.

Papildus tam, sociālās ekonomikas uzņēmumi drīkst nodrošināt etalonuzdevumus korporatīvās sociālās atbildības nozarēs un sociālo revīziju uzņēmumos, īpaši pēc Māstriktas līguma, kurš ievieša demokrātisko dimensiju visu firmu darbavietās.

² Īsam, bet padziļinātam salīdzinājumam par izcelsmi un galvenajām sociālās ekonomikas definīcijām, skatīt 4.nodaļu

2.2. Sociālās ekonomikas funkcijas un ieguldījums

Kā organizētas civilās sabiedrības galvenā sastāvdaļa, sociālā ekonomika nodrošina pamatus darbam, demokrātijai, pilsonībai un solidaritātei, dod iespēju piedalīties notiekošajos procesos, tajā pat laikā sniedzot labus piemērus tam, kā šie jēdzieni var konkurēt ar ekonomisko konkurētspēju un spēj piemēroties sociālajām un ekonomiskajām izmaiņām. Patiešām, sociālā ekonomika:

- Tika balstīta uz solidaritātes un individuālās iesaistīšanās principa aktīvā pilsonības procesā;
- Rada augstas kvalitātes darbus un nodrošina labākas kvalitātes dzīvi, kā arī piedāvā iespējas, kas piemērotas jaunām uzņēmuma vai darba formām;
- Spēlē nozīmīgu lomu lokālajā attīstībā un sociālajā vienotībā;
- Ir sociāli atbildīga;
- Ir demokrātijas faktors;
- Veicina stabilitāti un plurālismu ekonomiskajos tirgos;
- Atbilst Eiropas Savienības prioritātēm un stratēģiskajiem mērķiem: sociālā vienotība, pilna nodarbinātība, un cīnās pret nabadzību un izstumšanu, atbalsta demokrātiju, labāku valdīšanu un stabilāku attīstību.

1995.gadā Eiropas komisija bija atskārtusi, ka no 30 līdz 50% iedzīvotāju dažādās Eiropas Savienības dalībvalstīs bija tādā vai citādā veidā nodarbināti sociālajā ekonomikā. Papildus tam, neapstājās palielināties ētiski un uz solidaritāti pamatotie ieguldījumi. Motchane³ skaidro, ka šis ieguldījumu veids ir apmēram 400 miljonu eiro apmērā Eiropas Savienībā un parasti tiek saņemti ar banku un apdrošināšanas nozaru starpniecību, kas pieder sociālajai ekonomikai un tas, starp citu, ir ārkārtīgi efektīvi. *"Ar depoziņu lielāku par vienu tūkstoši biljonu eiro, apmēram 900 miljoniem eiro kredītu, 36 miljoniem biedru un 601 miljonu klientiem, kooperatīvajām bankām pieder 17% no [ES] tirgus. Palīdzības un apdrošināšanas kooperatīviem 1995.gadā atbilda 29,2% Rietumeiropā, 30,8% Japānā un 31,9% ASV."*

Svarīga kolektīvā izpēte tika publicēta 1999.gadā. Šo izpēti bija veikusi CIRIEC-International (Starptautiskais Publiskās, sociālās un kooperatīvās ekonomikas izpētes un informācijas centrs), komplektējot datus no 15 Eiropas Savienības dalībvalstīs⁴. Izpētes mērķis bija analizēt sociālās ekonomikas lomu darba tirgū un izprast kādas atbalsta struktūras un publiskās stratēģijas palielinātu sektora pozitīvo ietekmi vispārējai interesei. Izpēte parādīja, ka sociālās ekonomikas sektorā ar kopējo skaitu 8,879,546 pilnu darba dienu strādājošie ir nodarbināti aptuveni 10% no kopējā nodarbināto skaita Eiropas Savienībā. Nodarbinātība sociālajā ekonomikā patiesībā palielinājusies vairāk nekā vidēji nacionālās ekonomikas radītāji. Tāds pats fenomens tika novērots visos trijos nodarbinātības veidos, kuri tika atklāti sociālās ekonomikas sektorā:

- Tiesā nodarbinātība - sociālās ekonomikas organizācijās vai uzņēmumos;

³ Jean-Loup Motchane, Parīzes Universitātes lektors, in <http://www.ecosol.org.br/textos/Motchane.doc> un <http://www.adufgrs.org.br/ad/68/> (tulkots no portugāļu valodas). Skatīt arī Denis Clerc: "L'économie sociale: de la théorie à la practice", Alternatives Économiques, N. 203, 2002.g. maijs, 79-83 lpp. www.alternatives-economiques.fr

⁴ Avots: "Empleo y Economía Social en la Unión Europea: Una Síntesis" (Nodarbinātība un sociālā ekonomika Eiropas Savienībā: sintēze), sagatavojis Rafaels Chaves un Jose Luis Monzón, Valencias Universitāte, in Informe-Memoria de la Economía Social 1999, CIRIEC-España, Valencia: 61-80 lpp. Dokuments ir spāņu valodā un viena no CIRIEC-International izpētēm, kas veikta 1998.gadā 15 ES dalībvalstīs, saucas "Les entreprises et organisations du troisième système: un enjeu stratégique pour l'emploi". Šo izpēti koordinēja B. Thiry, D. Demoustier, R. Spear, E. Pezzini, J.L. Monzon un R. Chaves.

- Netiešā nodarbinātība – uzņēmumos un vienībās, kas atkarīgas no sociālās ekonomikas (kooperatīvo grupu meitas uzņēmumi);
- Secīgā nodarbinātība – tā ir tāda nodarbinātība, kas radīta vai saglabāta ārpus sociālās ekonomikas organizācijām vai uzņēmumiem, piemēram, neatkarīgi strādnieki lauksaimniecībā, transporta vai tirdzniecības jomā, kas izmanto tā kooperatīva pakalpojumus, kas viņus atbalsta.

Saskaņā ar CIRIEC-International izpētes datiem, pastāv trīs galvenie aspekti ar ko sociālā ekonomika ir izcēlusies nodarbinātības jomā :

- Esošās nodarbinātības izmaiņas sociālās ekonomikas ietvaros. Šīm vienībām, sastopot izmaiņas, ko radīja globalizācija un intensīva konkurētspēja, bija jāizveido jauna iekšējās un ārējās manevrēšanas stratēģija.
- Jaunās nodarbinātības glābšana – kā atbildes reakcija uz jaunajām sociālajām vajadzībām, kas radīja izpaušmi, piemēram, sociālajos kooperatīvos kopā ar likumdošanas un atbalsta struktūras attīstību.
- Jau esošās nodarbinātības saliedēšana ar institucionalizācijas un stabilizācijas palīdzību, pārņemot tās riskanto, eksperimentālo vai laicīgo dabu.

2.3. Galvenās tēmas

A. Informācijas un meso līmeņa atbalsta struktūras

Divi pamata elementi vajadzīgi sociālās ekonomikas pastāvēšanai un attīstībai: a) dalīta un pieejama informācija, un b) meso līmeņa atbalsta struktūras.

- Runājot par *informāciju un dokumentāciju* Eiropas Savienības līmenī, mums būtu jānorāda web lappuse RES-e-NET Europe.⁵
- Runājot par *atbalsta struktūrām*, jāatzīmē, ka to dažādību var salīdzināt ar radošo izdomu, ar kādu tās atbild uz lokālās ekonomikas vajadzībām. Francijā, piemēram, ir reģionālās sociālās ekonomikas kameras, kuru uzdevums ir pilnveidot asociācijas, kooperatīvus un koppelidzības sabiedrības savā teritorijā⁶. Spānijā Sociālās ekonomikas veicināšanas uzņēmumu konfederācija (CEPES) ir dinamiska nacionālā atbalsta un pārraudzības organizācija šajā sektorā.⁷ Sociālās ekonomikas atbalsta organizācijas ir aktīvas tādās jomās kā darba vietu radīšana jaunos uzņēmumos, biznesa un darba turpināšana vai saglabāšana ar strādnieku vienlīdzīgu iesaistīšanos, piedāvājot pakalpojumus, lokālās ekonomikas reģenerācija, atkārtoti investējot resursus lokālajās sabiedrībās, apmācība un nodarbinot trūkumā esošos vai invalīdus vai arī organizējot kolektīvas iespējas maziem uzņēmumiem, lai tie varētu būt ekonomiski izdevīgi. Labāki piemēri šajā jomā tiks apskatīti turpmākajā nodaļā.

ES līmenī vairākas svarīgas sociālās ekonomikas organizācijas, kas atrodas Briselē, regulāri novērtē situāciju un iepazīstina ar to amatpersonas pēc savas iniciatīvas vai atbildot uz kārtējo pieprasījumu. Šīs organizācijas pārstāv četrus sociālās ekonomikas dalībnieku tipus: (kooperatīvus, asociācijas, koppelidzības sabiedrības un fondus):

⁵ Socialā Ekonomika on line, <http://www.aries.eu.int>

⁶ <http://cres-pch.org> un <http://www.ardnpc.org/sociale>).

⁷ skatīt <http://www.cepes.es>

- CCACE⁸ (Eiropas kooperatīvu asociācijas koordinācijas komiteja), kuras sastāvā ir 7 sektoru kooperatīvu organizācijas (ACME, CECODHAS⁹, CECOP¹⁰, COGECA¹¹, EUROCOOP¹², GEBC¹³, UEPS¹⁴) un 10 nacionālās kooperatīvu pārraudzības organizācijas;
- AIM (Starptautiskā kopalīdzības sabiedrību asociācija)¹⁵;
- CEDAG (Brīvprātīgo organizāciju Eiropas padome)¹⁶;
- EFC (Eiropas Fondu centrs)¹⁷.

Šīs četras institūcijas veido CEP-CMAF (Kooperatīvu, kopalīdzības sabiedrību, asociāciju un fondu Eiropas pastāvīgo konferenci), vienīgo ES līmenī pārstāvošo institūciju sociālajā ekonomikā.

CIRIEC-International pētījumā apakšnodaļā 1.3 tāpat likts uzsvars uz atbalsta organizāciju nozīmi šajā sektorā:

"Atbalsta organizāciju esamībai ir nozīmīga loma sociālās ekonomikas vienību iniciatīvu un vienotības veiksme vai neveiksme. Nav kāda unikāla modeļa vai standarta atbalsta struktūras, tām jāpiemērojas situācijai, teritorijai un sociālās ekonomikas uzņēmumu dzīves ciklam. Katrā cikla posmā ir īpašas vajadzības, kam jāsakān ar piemērotu atbalstu. Atbalsta struktūras dažkārt specializējas kādas noteiktas funkcijas veikšanā, bet, vispārīgi runājot, piedāvā dažādus pakalpojumu veidus. Piedāvāto pakalpojumu veidi ir:

1. *Tehniskais atbalsts ražošanas uzņēmumiem*
 - a. *Apmācības*
 - b. *Finanses*
 - c. *Piegādes un mārketings*
2. *Ekonomiskais un sociālais atbalsts uzņēmuma ekonomiskai stabilitātei*
 - a. *Attīstība (ekonomiskā/sociālā)*
 - b. *Sabiedrības saišu attīstība*
 - c. *Palīdzība administratīvajā un pārvaldīšanas darbā*
 - d. *Konsultācijas un pētījumi*
 - e. *Sadarbība un informācijas apmaiņa*
3. *Politiskais atbalsts*
 - a. *Veicināšana (Sociālās ekonomikas organizācijas koncepcijas veicināšana)*
 - b. *Politiskās darbības savā noteiktajā nozīmē*
 - c. *Noteikumi, likumdošana?*

Tātad CIRIEC-International veiktā izpēte noteica vairākus publiskās stratēģijas veidus, kas virzītas uz sociālās ekonomikas organizāciju, sadalot tās starp piedāvājuma un pieprasījuma stratēģijām, kā arī tām,

⁸ <http://www.ccace.org>

⁹ <http://www.cecodhas.org>

¹⁰ <http://www.cecop.org>

¹¹ <http://www.cogeca.be>

¹² <http://www.eurocoop.org>

¹³ <http://www.gebc.org>

¹⁴ <http://www.eurosocialpharma.org>

¹⁵ <http://www.aim-mutual.org>

¹⁶ <http://www.cedag.org>

¹⁷ <http://www.efc.be>

kas nodarbojas ar nodarbinātības jautājumiem sociāli ekonomiskajās vienībās (skatīt 6.nodaļu “publiskās stratēģijas, kas paredzētas uz sociālās ekonomikas organizāciju”).

B. Sociālās ekonomikas publiskā atpazīstamība, institucionalizācija un standartizācija

Centrālās un Austrum Eiropas ES kandidātvalstīs sabiedriskās amatpersonas un daļa sabiedrības var sliekties par labu tiešam atbalstam sociālās ekonomikas sektoram, šo zīmogu varēja radīt šo valstu iepriekšējā pieredze. Tomēr, kā var vērot šajā materiālā, akadēmiskās, intelektuālās un politiskās debates par šī sektora dzīvotspēju ir ļoti aktīvas, provokatīvas un augsti motivētas gan no sociālā, gan ekonomiskā viedokļa.

Pēdējos 10 gadu laikā lēni, bet neapstrīdami Eiropas Savienībā sociālās ekonomikas sektors iegājis institucionalizācijas un publiskās atpazīstamības posmā. Sešas ES dalībvalstīs ir ministri, kuru tiešie pienākumi skar sociālo ekonomiku¹⁸. Un kaut gan septiņas no 15 ES dalībvalstīm vēl nav oficiāli atzinušas šo sektoru, ES institūcijas jau izdarījušas: 1990.gadā Eiropas komisija domāja savu definīciju (tā analizēta šī materiāla 4.nodaļā), ko joprojām var atrast viņu mājas lapā. ES Luksemburgas Samitrs nodarbinātības jautājumos, kas notika 1997.gadā tāpat piedāvāja oficiāli atzīt sociālo ekonomiku. Pagājušajā gadā Eiropas komisija atzina, ka sociālā ekonomika veicina tādas ES svarīgākos mērķus kā nodarbinātība un sociālā stratēģija, paplašināšanās, reģionālā attīstība, publiskā apgāde, strādnieku īpašumtiesības, kā arī darba organizācija un palīdzība attīstībā¹⁹.

Pagrieziena punkts galīgajā sociālās ekonomikas atzīšanā ES līmenī bija pirmā institucionālā sanāksme, kurā piedalījās Eiropas komisijas prezidents un Eiropas Kooperatīvu kustība (Eiropas Kooperatīvu konvencija, 2002.gada 13.februārī, ES Ekonomisko un sociālo lietu komisija Briselē). Uzrunājot konvenciju, Eiropas komisijas prezidents Romano Prodi sacīja:

“Es ticu, ka kooperatīvajiem uzņēmumiem ir būtiska loma, palīdzot Eiropai sasniegt ekonomiskos, sociālos un politiskos mērķus. Kooperatīvi arī ir skaidrs pierādījums tam, ka solidaritātes gars, kas mājā viņu pamatos, nekādā veidā nesaduras ar uzņēmējdarbību – abu savienojums veido pilnīgu ciklu. Tas ir izejums, kāpēc Komisija iecerējusi darīt visu, lai palīdzētu kooperatīviem veikt uzņēmējdarbību Eiropā. Pirms diviem gadiem Lisabonas samita laikā Eiropas līderi paši sev noteica ļoti pretenciozu mērķi šai dekādei – pārveidot Savienību par “viskonkurētspējīgāko un kompetentāko ekonomiku pasaulē, kas spētu sagaidīt ekonomisko pieaugumu ar arvien labāku darbu un lielāku sociālo vienotību”. Lai varētu sasniegt šo mērķi, nepieciešama ātra un noteikta rīcība, kas pārveidotu ne tikai mūsu ekonomikas, bet arī mūsu sociālos modeļus”²⁰.

Par atzīšanas piemēru nacionālajā līmenī kalpo sekojošs Lielbritānijas premjerministra Tonija Blēra paziņojums, uzrunājot Kooperatīvu komisiju:

¹⁸ Ibid., 5.1. (publiskās administrācijas struktūra) 28.lpp.

¹⁹ skatīt Eiropas Komisijas uzņēmuma “Darba Dokumentu ‘Kooperatīvi Eiropas uzņēmumos’ (2001), 4.nodaļu 22-27.lpp, pieejams <http://europa.eu.int/comm/enterprise/entrepreneurship/coop/consultation> ES valodās, kā arī bulgāru, čehu, igauņu, ungāru, latviešu, poļu, rumāņu un slovaku.

²⁰ Skatīt:

[http://www.europa.eu.int/rapid/start/cgi/guesten.ksh?p_action.gettxt=gt&doc=SPEECH/02/66\[0\]AGED&lg=EN&display=](http://www.europa.eu.int/rapid/start/cgi/guesten.ksh?p_action.gettxt=gt&doc=SPEECH/02/66[0]AGED&lg=EN&display=)

*"Kooperatīvu kustība pārstāv nozīmīgu Lielbritānijas biznesa daļu. Ne publiska, ne privāta, bet piederība kooperatīviem un esība biedru kontrolē nodrošina komerciālo un sabiedrības interešu iešanu roku rokā. Un es esmu pagodināts atbalstīt šo komisiju. Tā palīdzēs noteikt jaunās iespējas radīt stipru un veiksmīgu kooperatīvu kustību nākošajām paaudzēm"*²¹.

Sociālās ekonomikas īpašo daļu attiecībām ar valdības sfērām ir dažādas formas. Dažās ES valstīs, kā esam to redzējuši, šīs attiecības novedušas pie tā, ka izveidotas īpašas ministrijas vai valsts sekretariāti, kaut gan sociālās ekonomikas dalībnieki pilnīgi palikuši civilajā sabiedrībā. Lielbritānijas gadījumā varam novērot citu attīstības formu, tajā sociālās ekonomikas noteikta daļa, kas saucās kooperatīvi, kļuvuši arī par politiskiem dalībniekiem, izveidojuši politisko partiju un pašreiz pat sastāda valdību²².

Sabiedriskas, nacionālas, kā arī Eiropas komisijas amatpersonas kavē atpazīstamību, pievēršoties normu un standartu izveidošanai. Eiropas Komisijas konsultatīvajā dokumentā "Kooperatīvi Eiropas uzņēmumos" (2001.gada novembris) iets šajā virzienā, skaidrojot, ka "Kooperatīvi un plašāka sociālā ekonomika tagad plaši iekļauta Eiropas Nodarbinātības stratēģijas pamatlīnijās. Piemēram, Nacionālās rīcības plāna vadlīnijas nodarbinātības jomā kopš 1998.gada aicina dalībvalstis ziņot par sociālās ekonomikas iniciatīvām zem nosaukuma "Uzņēmējdarbības pilārs"²³. Šis dokuments turpmāk skaidro, ka visām (tagadējām un nākotnes) ES valdībām tādā vai citādā veidā jāatzīst sociālās ekonomikas koncepcija: "Dažās dalībvalstīs nav sociālās ekonomikas tradīcijas (dažkārt tas noved pie pilnīgas koncepcijas pārprašanas). Tādēļ turpmākajām komisijas vadlīnijām skaidri jāparāda, kas īsti ir sociālā ekonomika, atsaucoties uz atbilstošiem elementiem (kooperatīviem, palīdzību, asociācijām un fondiem), kas pastāv visās dalībvalstīs."²⁴.

Tajā pat laikā Eiropas Savienības Padome, augstākā ES organizācija, jau apstiprinājusi lēmumu par to, kā dalībvalstij jāizturas pret sociālo ekonomiku. Turpinot publicēt atbilstošus Eiropas komisijas dokumentus, Eiropas Parlaments, Ekonomisko un sociālo lietu komiteja un Reģionu komiteja, Vadlīniju lēmumu padomes dalībvalstīm par nodarbinātību 2001.gadā paziņoja: "Dalībvalstis (...) veicinās iespējas, kas ļautu uzlabot sociālās ekonomikas konkurētspējīgu attīstību un jaunu darba vietu radīšanas apjomus, īpaši nodrošinot preces un pakalpojumus, kas saistīti ar vēl neapmierinātām vajadzībām, un pārbaudīs, kādi šķēršļi draud šīm iespējām, lai tos varētu samazināt."²⁵

Sociālās ekonomikas dalībnieki Eiropā, piemēram, kooperatīvi, koppelidzības sabiedrības, asociācijas un fondi palielinās uzkrāto pieredzi publisko stratēģiju vidē, kas tika radīta šim sektoram, ar atbilstošām normām un standartiem. Izrietoši, ir pilnīgi skaidrs, ka sociālās ekonomikas dalībnieki gribēs būt kas vairāk nekā tikai vienkārši šī procesa vērotāji.

²¹ skatīt http://www.co-operatives.net/ch3/3_6.htm

²² Ibid. Nodaļa par kooperatīviem.

²³ Ibid., nodaļa 4.2.(īpašās jomas palīdzībai kooperatīviem) 22-23.lpp

²⁴ Ibid., nodaļa 4.2. (īpašās jomas palīdzībai kooperatīviem) 23.lpp

²⁵ Eiropas Savienības Padomes lēmums 2001.gada 19.janvārī art. 11, 2001/63/EC, Official Journal of the European Communities, L 22/18, 24.01.2002

3. Labākie sociālās ekonomikas prakses piemēri

3.1. Uzņēmumu sadarbība un imigrācija, kas balstīta uz solidaritāti: projekts *Darbs bez robežām rītdienas Eiropā* starp CGM (Gino Mattarelli konsorciju sociālajai kooperācijai) Itālija, un NAUWC (Nacionālo strādnieku kooperatīvu revīzijas savienību), Polija

Dibināšanas gads

- CGM: 1987
- ZLSP/NAUWC: 1995
- projekts *Darbs bez robežām rītdienas Eiropā*: 2002

Apraksts

CGM ir itāļu konsorcijs, kas apvienojis sociālo kooperatīvu uzņēmumus, kas aktīvi sniedz pakalpojumus sociālajā, veselības un izglītības jomās vecākiem, nevarīgiem vai mazgadīgiem cilvēkiem, kā arī narkomāniem (A veida kooperatīvi), vai “nelabvēlīgo” cilvēku nodarbināšana dažādās uzņēmējdarbības jomās (B veida kooperatīvi). CGM atbalsts šajās jomās iekļauj tehniska rakstura konsultācijas, apmācību klases, komerciālu un finansiālu atbalstu, projektu izstrādi, kā arī stratēģisku un inovatīvu Eiropas projektu pārvaldīšanu, kultūras uz drukātu produktu, kas veicina sociālās kultūras izkopšanu, izplatīšanu. Pēdējo gadu laikā CGM attīstījis vairākus uzņēmējdarbības veidus, iedrošinot pārcelt uzņēmuma pieredzi ne tikai visā savā plašajā nacionālā sadarbības tīkla ietvaros, bet arī Eiropas mērogā.

NAUWC galvenais darbības virziens ir biedru kooperatīvu auditēšana (tas ir obligāts pasākums Polijas kooperatīviem), apmācīšana, konsultēšana un pārstāvēšana Polijas valdībā, kā arī citās Polijas un starptautiskajās organizācijās. Pašlaik tiek pieliktas pūles veicināt uzņēmumu grupu un konsorciju sistēmu darbību pievienoto kooperatīvu vidū.

SCOPE (Stiprināt kooperatīvos un iesaistītos uzņēmumus Centrālajā un Austrumeiropā) projekta ietvaros CGM un NAUWC pievienojušies projektam *Darbs bez robežām rītdienas Eiropā* pēc pieprasījuma iejaukties ar kooperatīva vērtībām un uzdevumiem, cenšoties cīnīties ar zemu efektivitāti vai pat noziedzīga rakstura spekulācijām imigrācijas jomā. Idejas būtība ir sekojoša – imigrācijas jautājumam pieiet no apmaiņas un integrācijas aspekta: šādā kontekstā šis ir pilotprojekts, kurš var tikt kopēts citos ģeogrāfiskos reģionos un citos ekonomikas sektoros.

Projekta mērķis ir (a) pamatojoties uz konsorcijs tipa stratēģijas, apvienot veselības – sociālās jomas kooperatīvus Polijā, un (b) organizēt medmāsu imigrāciju no Polijas veselības kooperatīviem uz CGM konsorcijs kooperatīviem Itālijā. Patiesi, ja Itālijā medmāsu trūkst, tad to ir pārāk daudz Polijā.

Starp CGM un NAUWC tika parakstīta vispārēja vienošanās, īpašas vienošanās tika parakstītas starp NAUWC un vietējām konsorcijs organizācijām, kas pieder CGM, un, kas strikti uzrauga projekta norisi (līdz šim Ravennā, Bresciā, Kremonā, Komo, Bergamo un Mantovā). NAUWC organizē medmāsu atlasu un valodas apmācību Polijā, kamēr CGM tiek galā ar Polijas medmāsu diploma atpazīstamību. 300 medmāsas no Polijas jau sākušas strādāt Itālijas sociālajos kooperatīvos (Ravennas vietējā konsorcijs pakļautībā), arī citas pašlaik gatavojas darīt to pašu. Viņām tiek piedāvāti tādi pat darba apstākļi kā itāļu medmāsām.

Prasība pēc finansiālas palīdzības paredzēta turpmākajos projekta posmos, kuru laikā plānota Polijas veselības pakalpojumu sniegšanas kooperatīvu konsolidācija caur konsorciju un ilgtermiņa sadarbības izveide starp Polijas un Itālijas veselības – sociālajiem kooperatīviem.

Pamatinformācija

CGM:

- Darbinieku skaits: 24 000 (no kuriem 1 700 ir “neizdevīgie” darbinieki)
- Brīvprātīgo skaits: 4 000
- Uzņēmumu skaits: 1 100, grupēti 71 lokālajā konsorciā
- Apgrozījums: 749 miljoni Eiro (plānotais 2002.gadā)

NAUWC:

- Darbinieku skaits biedru kooperatīvos: 25 000
- Pievienoto uzņēmumu skaits: 500
- Reģionālo biroju skaits: 16

Kontaktinformācija

CGM:

- Adrese: Via Rose di Sotto 53, 25126 Brescia, Italy
- Tālrunis: 39 030 2893411
- Fakss: 39 030 2893425
- Kontaktpersona: Pierluca Ghibelli,
- e-pasts: pierluca.ghibelli@consorzioCGM.it
- Web lappuse: <http://www.reteCGM.it>

NAUWC

- Adrese: ul. Zurawia 47, 00-680, Warsaw, Poland
- Tālrunis : 48 - 22 - 628 27 63
- Fakss : 48 - 22 - 630 06 27
- Kontaktpersona : Adam PIECHOWSKI,
e-pasts <piechowskia@krs.com.pl>

3.2. Patvēruma nodrošināšana gandrīz pusei valsts iedzīvotāju: Igaunijas dzīvokļu kooperatīvu kustība

Igaunijas Dzīvokļu kooperatīvu apvienību asociācija (EKL)

Dibināšanas gads (EKL): 17.04.1996

Apraksts

Igaunijas Dzīvokļu kooperatīvu apvienību asociācija (EKL) ir organizācija, kas pārstāv Igaunijas dzīvokļu kooperatīvu nozari reģionālā, valsts un starptautiskā līmenī. EKL strauji attīstījusies un pašreiz tajā ir 800 biedru kooperatīvu. Asociācija darbojas kā partneris valstij dzīvokļu juridisko normu attīstībā un sakārtošanā.

Tā sākusi vairākus attīstības projektus, veicinot dzīvokļu kooperatīvu apstākļu veicināšanu. 2001.gadā tika uzsākts projekts "Zema procenta kredīti dzīvokļa kooperatīviem". Ar Tallinas Pilsētas valdes palīdzību dzīvokļu kooperatīviem tika piešķirts kredīts atjaunošanas darbiem 1 miljona igauņu kronu apmērā. 2002.gadā tika uzsākts jauns projekts, kas ļaus dzīvokļu kooperatīviem iegūt ļoti labus nosacījumus apdrošināšanā.

Galvenie EKL darbības virzieni:

- Apmācības un studiju vizītes
- Žurnāls "Elamu" un dažādi bukleti
- Konsultācijas (juridiskās, grāmatvedības)
- Attīstības projekti (kredīti, remontu u.c.)
- Biedru kartes (pieāvājot dažādu uzņēmumu dažādus pakalpojumus)

Pamata informācija

- Dzīvokļu kooperatīvu skaits Igaunijā: 6200
- Iedzīvotāju skaits, kas dzīvo dzīvokļu kooperatīvos: 600 000 (45% no Igaunijas iedzīvotāju skaita)
- EKL kooperatīvu skaits : 800
- Iedzīvotāju skaits, kas dzīvo EKL dzīvokļu kooperatīvos: 100 000 (6.5% no Igaunijas iedzīvotāju skaita)
- EKL darbinieku skaits: 12 darbinieki un
- EKL reģionālie biroji: 9

Kontaktinformācija

- Adrese: Sakala 23 A, Tallinn, 10141, Estonia
- Tālrunis 372 6275740
- Fakss 372 6275751
- e-pasts ekl@ekyl.ee
- Kontaktpersona Andres Jaadla (Padomes priekšsēdētājs)
Marit Otsing (Starptautisko attiecību direktore)

3.3 Spānijas 7. uzņēmumu grupa: Mondragon Kooperatīvu korporācija (MCC), Euskadi

Dibināšanas gads

- Pirmā izglītības iestāde (Escuela Politecnica): 1943
- Pirmais kooperatīvs (Ulgor): 1956
- Pirmā otrās pakāpes atbalsta institūcija (Bank: Caja Laboral): 1959
- Korporācija (MCC): 1993

Apraksts

“MCC ir biznesa grupa, kuras sastāvā ietilpst 150 uzņēmumi, kas pārstāv trīs dažādas nozares: finanses, ražošana un realizācija, tajā skaitā izpēte un apmācība. MCC ir jaunākā priesteru - Don José María Arizmendiarieta – skaņas attēla un visu mūsu strādnieku solidaritātes un pūļu auglis. Kopē mēs esam spējuši pārveidot necilu rūpnīcu, kas 1956.gadā ražoja eļļas krāsniņas un parafīna sildītājus, par vadošo industriālo grupu Basku zemē un 7.lielāko uzņēmumu Spānijā (...). MCC uzdevums ir apvienot biznesa uzņēmuma pamatmērķus, konkurējot starptautiskos tirgos, un demokrātisku metožu izmantošanu savā organizācijā, darbinieku radīšanu, savu darbinieku sekmešanu cilvēcīgā un profesionālā ziņā, kā arī saistības par to sociālās vides attīstību.”.

Jēzus Katānia, prezidents (no zemāk minētās web lappuses)

Par Mondragon grupas veiksmes atslēgu uzskatāms viss palīdzības struktūras kopums, ko kooperatīvi pakāpeniski izveidojuši paši, rūpējoties par dažādu vajadzību apmierināšanu: nozares attīstība, sociālā aizsardzība, ražošana, apmācība un izglītība (tagad – pilna universitātes programma), konsultācijas, finansēšana u.c. Viena no vissvarīgākajām šādām atbalsta institūcijām ir banku grupa (Caja Laboral), kas spēlēja vienojošo lomu sākot no pirmsākumiem 1959.gadā līdz pat 1993.gadam, kad tika izveidota korporācija.

Līdz 80.gadu beigām grupas darbības gandrīz ekskluzīvi tika koncentrēta Basku zemē Spānijā. Tas būtiski mainījās pēdējās dekādes laikā. Tagad grupas realizācijas kooperatīvs Eroski kļuvis par Spānijas vadošo supermārketu ķēdi, kas redzams visā valstī. Arī daži citi ražošanas kooperatīvi no citiem reģioniem, kas nesen pievienojušies grupai, pārdzīvo strauju starptautizācijas procesu, veidojot ražotnes vēl 11 valstīs.

Pamatinformācija

- Strādnieku skaits: 60 000
- Uzņēmumu skaits: 150
- Apgrozījums (ražošana un izplatīšana): 8 miljoni EIRO (2001.gadā)
- Administrētie līdzekļi (finansu darbība): 7.9 miljoni EIRO (2001.gadā)

Kontaktinformācija

- Adrese: P° Jose Maria Arizmendiarieta n°5, 20500 Mondragon, Guipuzcoa, Spain
- Tālrunis: 34 943 779300
- Fakss: 34 943 796632
- e-pasts: wm@mcc.es
- Web lappuse : www.mcc.es

3.4 Austrumu – Rietumu solidaritāte pazemoto bērnu labā: Rumānijas – Itālijas brīvprātīgā asociācija “Bobul” / “Il Chicco” (“grauds”), Jasi, Rumānijā

Dibināšanas gads: 1993

Apraksts

Asociācija tika dibināta 1993.gadā Jāsi, Rumānijas nospiestākajā Austrumu reģionā. Asociācijas galvenais uzdevums bija piedāvāt konkrētu un dzīvu atbildi to bērnu problēmām, kuri dzīvoja Rumānijas bērnu namos, kur tos bieži fiziski, psiholoģiski un seksuāli pazemoja. Asociācija aicina, ārstē un izglīto bērnus un pusaudžus, kuri nāk no šīm institūcijām un ievada viņus viņu pašā sociālajos, izglītības, profesionālajos un reliģiskajos apstākļos.

« Bobul » darbojas pašu uzturētās ģimenes mājās, kur “mātes – izglītotājas” un speciāli apmācīti cilvēki ārstē un izglīto ierobežotu dažāda vecuma bērnu skaitu ar dažādām problēmām un/vai slimībām, veidojot ar viņiem stipras emocionālas attiecības, tādējādi radot atmosfēru, kas līdzinās gaisotnei parastā ģimenē. Bērni – invalīdi dzīvo kopā ar citiem, lai izvairītos no nošķiršanās un iegūtu atbilstošu cilvēcīgu mācību. Paralēli, asociācija piedāvā rehabilitācijas terapijas, piemēram, fizioterapiju, psihoterapiju, logopēdu u.c., kā arī stipru psiho – pedagoģisko atbalstu audzinātāju izaugsmei un iespējām.

Asociācija palīdz bērnam vai pusaudzim aktīvi integrēties savas valsts kontekstā, detalizēti izstrādāt individuālos projektus, kuros šī persona veic “centrālos” vai “sadarbības tīkla organizatora” funkcijas, turpinot un stimulējot sociālās, skolas, darba un neformālās attiecības. Tādējādi nozīmīgas pūles tiek pieliktas, lai sekmētu reālu iesaistīšanos skolā, vietējā sabiedrībā, sporta centros, brīvprātīgajā darbā, kultūras pasākumos un darbā pasaulē.

Galvenie pašreizējie sociālās rehabilitācijas un atkārtotas iesaistīšanās projekti ģimenes mājās ir sekojoši:

Darbs patvērumā un dzīve kopienā (11 pusaudži), ar izveidotu ceptuvi, kurā tiek ražota un pārdota maize, kā arī darbnīca, kurā tiek izgatavoti un pārdoti amatniecības izstrādājumi.

- Kopējā sociālā integrācija (15 pusaudži un bērni).
- Daļēja sociālā integrācija (14 pusaudži un bērni)
- Pastāvīga palīdzība un terapija pusaudžiem un bērniem – invalīdiem.

Galvenās grūtības šo projektu īstenošanā rada zinoša personāla trūkums, kā arī grūtības nodibināt ekonomisko darbību, sociālā vide, kas ir naidīga bērniem – invalīdiem un fakts, ka lielākā daļa valsts skolu joprojām ir slēgtas šiem bērniem.

Pamatinformācija

- 6 ģimenes mājas, plus viena zemnieku saimniecība pārtikas audzēšanai
- 50 bērni pašreiz esoši aprūpē

Kontaktinformācija :

- Adrese : Il Chicco, Bulevardul Chimiei nr.35, bloc F2-1,scara A, etaj4, apartament 3/4
6600 Iasi, Romania
- tālrunis/fakss : 0040.232.271392
- e-pasts: ilchicco@mail.dntis.ro
- Kontaktpersona: Stefania De Cesare (prezidente, izglītības zinātņu maģistre)

3.5. Institucionāls komplekss pilsētu atjaunošanai: Pfefferwerk Austrumberlīnē

Dibināšanas gads: 1991

Apraksts

“Pfefferwerk GmbH” ir labdarības iestāde, kas darbojas Austrumberlīnē, piedāvājot pakalpojumus cilvēkiem un sabiedrībām, kas nodarbojas ar bērnu aprūpi, māju uzlabošanu, lokālās kultūras un apkārtējās vides attīstību. Tā ir plašāka projekta sastāvdaļa. Bez tās ir vēl citas struktūras, kas apmierina dažādas vajadzības. Tādējādi bez labdarības nodaļas ir arī sabiedrība ar ierobežotu atbildību, kooperatīvs, vairākas asociācijas (kultūras, sporta un tamlīdzīgi) un fonds – visi tie atrodas tajā pat Berlīnes daļā. Šīs konkrētās struktūras nosaka labāko iespējamo struktūru katram pakalpojuma veidam, nepiesaistot to vienīgajam modelim. Acīmredzami dažādām organizācijām ir kopīgi pamati un tās saistītas ar sociālajiem un demokrātiskajiem mērķiem.

Piedāvātie pakalpojumi tiek nodrošināti, izmantojot sadarbības tīkla modeli un iesaistot dažādas grupas. Patiesi, gandrīz visi vietējie interesenti (vietējie tirgotāji, citas asociācijas u.c.) piedalās dažādos pasākumos, ko organizē šī organizācija. Mērķis ir radīt integrētu pakalpojumu kopumu vietējiem iedzīvotājiem.

Resursus galvenokārt veido publiskā apgāde, kas balstās uz gandrīz tirgus kritērijiem, ar mazu procentu no preču pārdošanas privātpersonām.

Pamatinformācija

- Nemateriālie resursi, galvenokārt projekta vadītāja iemaņas, ko papildina publiskais spēks, privātais bizness un atbilstoša brīvprātīgā darba kvota:
 - Projektu izstrāde: 680 000 €
 - apmācības: 1 350 000 €
 - izpratni veicinoši pasākumi: 1 250 000 €
- Materiālais ieguldījums: 500.000 €, galvenokārt aprīkojums uz vietas
- Kopējie izdevumi labdarībai: aptuveni 3 648 000 € gadā
- Darbaspēks: aptuveni 190, no kuriem aptuveni 100 plānos.

Kontaktinformācija:

- Adrese: Pfefferwerk gGmbH, Fehrbelliner St. 92, D – 10119 Berlin
- Tālrunis: 49.30.44383442
- Fakss: 49.30.44383100
- e-pasts: pfefferwerk@t-online.de
- Weblappuse: <http://www.pfefferwerk.de>
- Kontaktpersona: Torsten Wischnewski

3.6. Kā vecs invalīdu kooperatīvs piemērojas tirgus ekonomikai un paplašinās: STYL, Plzeň, Čehijas Republika saistībā ar Čehijas un Morāvijas ražotāju kooperatīvu savienību (SCMVD)

Dibināšanas gads

- STYL: 1957
- SCMVD: 1953

Apraksts:

“Styl Plzeň v.d.i.” ir invalīdu darba devēju grupas sastāvdaļa Čehijas Republikā, kuru tradīcijas sniedzas vēl ilgi pirms 1989.gada. Tas ir salīdzinoši liels uzņēmums ar tradicionālu ražošanas programmu, kas saistīta ar apģērbu, grāmatu iesiešanu, stacionāriem, kabeļu un paplākšņu ražošanu, veiksmīgi izstrādājot to pāreju uz tirgus ekonomiku gan attiecībā uz iekšējo pārstrukturizāciju, gan Eiropas tirgu.

Līdz pat 90.gadu sākumam, kooperatīvs priecājās par ienākumiem, kuri tika gūti no savas darbības. Taču vēlāk, notiekot iekšējā tirgus sairšanai un likvidācijai, kooperatīva galveno klientu pazušānai, sekoja nopietna finansu krīze. Ar Vācijas Tirdzniecības un rūpniecības palātas palīdzību “STYL” veiksmīgi izveidoja jaunas komerciālas saites Vācijā, ražojot apģērbus un ar to saistītus produktus. 1993.gadā, piedaloties dāņu konsultāciju firmai “HPM Ltd.”, uzņēmumā notika izmaiņas organizacionālajā un ražošanas struktūrās un tika izveidots pirmais aizsargātais darba iecirknis. Tajā pat laikā kooperatīvs kopā ar jau minēto dāņu firmu sāka strādāt kabeļu ražošanas jomā un trijās ražotnēs veiksmīgi tika ieviesta kvalitātes sistēma saskaņā ar ISO 9002. 1997.gadā tika pabeigta jaunas ražotnes „Gaskets“ celtniecība Plzeņā.

“Styl Plzeň v.d.i.” ir viens no visveiksmīgākajiem kooperatīviem Čehijas un Morāvijas ražotāju kooperatīvu savienībā (SCMVD), tā ir organizācija, kas saistīta ar aktīvu lobēšanu valdības un kolektīvajās sarunās ar tirdzniecības sabiedrībām, palīdzību saviem saistītajiem uzņēmumiem, īpaši – mārketinga aktivitāšu jomās (piemēram, komerciālo attiecību organizācija) un finansēšanu (ar attīstības fonda palīdzību). Turklāt SCMVD izveidojusi padziļinātu datu bāzi par saviem saistītajiem uzņēmumiem un to produktiem disku formātā un Internetā.

“Styl Plzeň v.d.i.” pieder lielākajiem darba devējiem Čehijas Republikā, kas dod darbu invalīdiem. Tas ir dzīvs piemērs tam, ka sociālās ekonomikas dalībnieks kandidātvalstīs var būt vidējs vai liels uzņēmums, ja vien spēj apvienot savu uzņēmējdarbības lomu ar savu sociālo misiju.

Pamatinformācija :

STYL:

- Gada apgrozījums 2,7 miljoni EIRO
- Darbinieki 410
- Darbinieku ar fiziskiem trūkumiem skaits 55 % (225)
- Eksporta daļa 60 %
- Patvēruma darba iecirkņi 12 ar kopējo darbinieku skaitu - 180

SCMVD

- Saistīto uzņēmumu skaits: 390 (no kuriem 50 strādā invalīdi, līdzīgi kā “STYL”)
- Darbinieku skaits saistītajos uzņēmumos: 30 500 cilvēki (no kuriem 7 700 - invalīdi)

Kontaktinformācija :

STYL Plzeň VDI:

- Adrese : Radobycicka 24, 305 49 Plzeň, Czech Republic.
- Tālrunis: 420-19-723 56 41
- E-pasts : druzstvo@styl-plzen.cz
- Web lappuse : www.styl-plzen.cz
- Kontaktpersona: Miroslav Šrédľ, prezidents

SCMVD:

- Adrese: Vaclaske Nam. 21, 113 60 Praha 1, Czech Republic.
- Tālrunis: 420 2 241 093 12
- Fakss: 420 2 26 03 01
- e-pasts: svoboda@scmvd.cz
- Kontaktpersona: Jiri Svoboda
- Web lappuse: www.scmvd.cz

3.7 Mikro kredīta modelis no attīstības valstīm, kas rada 1000 darba vietas gadā: asociācija par tiesībām uz ekonomisko iniciatīvu (ADIE), Francija

Dibināšanas gads: 1990

Apraksts

ADIE ir asociācija, kas palīdz cilvēkiem, kas izslēgti no darba tirgus un banku sistēmas, radot viņiem viņu pašu darbu, sniedzot tiem pieeju kredītiem.

Bija ideja piemērot Francijas videi mikro kredītu pieredzi, kas galvenokārt tiek praktizēta Trešās pasaules valstīs, palīdzot miljoniem cilvēku, kas dzīvo trūkumā, radīt pašiem sev darbu. Francijā trūkumā dzīvo 7 miljoni iedzīvotāju, pēdējās dekādes laikā pieprasījums pēc mikro kredītiem audzis. Tiek vērtēts, ka ir aptuveni 20 000 – 30 000 potenciālie pašnodarbinātie, bet varētu būt 100 000, ja tiktu vienkāršoti noteikumi un būtu pieejami pietiekami finansu resursi.

Pieteikuma iesniedzēji, kas vēlas sākt vai attīstīt savas, kā pašnodarbinātās personas, darbību, var sazināties ar jebkuru no 22 reģionālajiem asociācijas birojiem, kur tiks novērtētas projekta iespējas un noteikta finansu shēma. Tad viņi var saņemt aizdevumu, tā apmērs – no 500 līdz 5000 eiro, kas jāatmaksā 2 gadu laikā. Papildus viņi saņem nepieciešamo apmācību. Viņi var pretendēt arī uz turpmākajiem aizdevumiem, līdz viņi spēs pretendēt uz tradicionālajiem kredītiem.

ADIE rod resursus no dažādiem publiskiem avotiem un privātajiem ziedojumiem. Asociācija parakstījusi līgumus ar vairākām bankām, nodrošinot viņiem 80% no aizņēmuma, taču tāpat nodrošina aizņēmumus no saviem fondiem.

Finansējuma kritēriji ir projekta dzīvotspēja, pieteikuma iesniedzēja situācija (bezdarbnieks vai minimālu ieņēmumu saņēmējs), viņa/viņas spējas un apņēmība, kā arī viņa/viņas apkārtējās vides atbalsts. ADIE finansē projektus visās nozarēs, lielākā daļa no tiem ir pakalpojumi, mazumtirdzniecība un amatniecība. Daži piemēri: logu mazgātāji, taksometru vadītāji, tirgus pārdevēji, floristi, skursteņslauķi, galdnieki, elektriķi, stilisti, gliemežu audzētāji u.c.

Pamatinformācija

- Radītās darba vietas kopš 1990.gada: 11 000 (vidēji: 1000 darba vietas gadā)
- Darba vietas, ko radījušas sievietes (procentos): 30% (vidēji nacionālā līmenī - 27%)
- Aizdevumu skaits gadā: 3500 (2001.gadā, 2000.gadā - 2344)
- Saglabāto darba vietu skaits pēc 2 gadiem (procentos): 70% (tāds pats kā vidēji valsts līmenī)
- Reģionālie biroji : 22
- Darbaspēks: 200 darbinieki
- Brīvprātīgie: 600 cilvēki
- Ilgtermiņa bezdarbnieki vai tādi, kas saņem minimālus līdzekļus: 73.5% no visiem aizdevumiem

Kontaktinformācija

- Adrese: 14 rue Delambre, 75014 Paris, France
- Tālrunis : 01 42 18 57 87
- Fakss : 01 43 20 19 50
- E-pasts: adie@adie.org
- Web lappuse : www.adie.org

3.8. Darbiniekiem piederošas firmas, Slovēnijas ekonomikas būtība: ISKRAEMECO

saistībā ar Slovēnijas darbinieku īpašumtiesību asociāciju (DEZAP)

Dibināšanas gads

- Iskraemeco: 1920
- DEZAP: 1994

Apraksts

1997.gadā, beidzoties privatizācijas programmai Slovēnijā, darbinieku – īpašnieku akcijas bija aprēķināmas kā 23% no visiem akcionāriem Slovēnijā, šodien šis skaits varētu būt samazinājies līdz 16-17%, tādējādi atlikušais ir gana nozīmīgs²⁶. Darbinieki, kas strādā uzņēmumos, kuros lielākā daļa akciju pieder darbiniekiem, ir aptuveni 100 000, t.i. 13% no kopējā darbaspēka valstī un 22% no personāla, kas strādā uzņēmumos. Līdz ar to šie uzņēmumi pārstāv Slovēnijas ekonomikas pamatelementu²⁷.

“Iskraemeco”, darbiniekiem piederošs uzņēmums, ir viens no vadošajiem Eiropas uzņēmumiem, kas ražo iekārtas un mehānismus elektroenerģijas un elektrības patēriņa mērīšanas, reģistrācijas un kontroles jomās. Viens no uzņēmuma stratēģiskajiem mērķiem ir tirgus globalizācija un ražošanas internacionalizācija. Pēc kopējo ieņēmumu un darbinieku skaita, “Iskraemeco” ir Slovēnijas lielāko uzņēmumu skaitā. Uzņēmuma galvenais birojs, tajā skaitā arī citi stratēģiskie departamenti atrodas Kranjas pilsētā, kaut gan visas aktivitātes tiek izplatītas visā pasaulē.

Pirmās diskusijas par to vai un kā privatizēt uzņēmumu sākās 1992.gada beigās, drīz pēc tam kā Slovēnijā tika pieņemts likums par īpašumtiesību maiņu. Sekojot iekšējām debatēm, “Iskraemeco” apstiprināja lielākās daļas strādnieku īpašumtiesības kā centrālo stratēģisko mērķi. Īpaša komiteja, kas tika izveidota no uzņēmuma vadības un tirdzniecības savienības pārstāvjiem, vadīja visu īpašumtiesību maiņas procedūru. Šī komitejas struktūra izrādījās ļoti pozitīva, jo pateicoties tirdzniecības savienības pārstāvjiem, darbinieki pastāvīgi tika informēti par privatizācijas gaitu un varēja pat aktīvi piedalīties. Šādi darbinieki uzticējās uzņēmuma vadībai un nejaušas šaubas izgaisa.

Pēc Slovēnijas standartiem pārmaiņas notika ļoti ātri un 1994.gada septembrī jau 60% akciju piederēja darbiniekiem un bijušajiem darbiniekiem (pateicoties iekšējai sadalei un izpirkumam), 20% - Attīstības fondam (sabiedriska fonds, kura uzdevums ir apkopot akcijas un pārdot tās privātajiem investīciju fondiem), 10% - pensiju fondam un 10% - kompensāciju fondam (arī sabiedriska fonds). 1996.gadā darbinieki – akcionāri izveidoja paši savu fondu (Iskraemeco DUS), kurā vienība bija vienāda ar lielāko daļu “Iskraemeco” akciju.

Tajā pat laikā notika tehnoloģisko un biznesa procesu un ražošanas vietu renovācijas process. Tika likvidētas vecās ražošanas līnijas un izveidotas integrētas darba vietas, kvalitātes tika pieskaņota ISO9001 starptautiskajiem standartiem.

4 no 8 uzņēmuma vīzijām ir “darbiniekiem piederošs uzņēmums”, “darba vietu apkalpošana”, “klientu, darbinieku un īpašnieku apmierināšana” un “videi draudzīga tehnoloģija”. “Iskraemeco” tāpat nodrošina, ka īpašumtiesību un pārvaldīšanas struktūra saistīta ar uzņēmuma ekonomisko veiksmi, jo darbinieki ir cieši saistīti pārvaldes un ražošanas procesos.

²⁶ Saskaņā ar Bozo Lednik, DEZAP bijušais direktors

²⁷ Saskaņā ar Miroslavu Stanojevicu, Iubļanas Universitātes Sociālo zinātņu institūta lektors

“Iskraemeco” ir Slovēnijas Darbinieku īpašumtiesību asociācijas (DEZAP) biedrs, kura galvenie darbības virzieni ir:

- Likumdošanas lobēšana darbinieku īpašumtiesību pastāvēšanas un attīstības labā
- Profesionālā palīdzība darbiniekiem – īpašniekiem
- Darbinieku īpašumtiesību juridiskie ietvari uzņēmumos
- Darbinieku – īpašnieku izglītība un apmācība visās nozarēs, kur vien var pastāvēt darbinieku īpašumtiesības
- Attīstīt sadarbību starp darbiniekiem piederošajiem uzņēmumiem savstarpējai informācijas apmaiņai un palīdzībai
- Starptautiskā sadarbība.

Pamatinformācija

ISKRAEMECO

- Darbinieku skaits: 2115 (2000.gadā)
- Ienākums: 110 miljoni EIRO 2001.gadā (10% pieaugums 2000.gadā), 95% ar eksportu
- Investīcijas: 7.1 miljoni (2000.gadā)

DEZAP:

- Pievienoto uzņēmumu skaits: 9
- Citas pievienotās organizācijas: Slovēnijas Brīvās tirdzniecības apvienību asociācija (250 000 biedru)

Kontaktinformācija

ISKRAEMECO, d.d

- Adrese: SAVSKA LOKA 4, 4000 KRANJ, SLOVENIA
- Kontaktpersona: Saso Peterlin, finanšu menedžeris, tālrunis 386 4 206 4139,
- e-pasts: saso.peterlin@iskraemeco.si
- <http://www.iskraemeco.si/>

DEZAP :

- Adrese : Pivovarni¹ka 6, 1000 Ljubljana, Slovenia
- Tālrunis.: +386 1 47 36 187
- Fakss.: +386 1 23 22 157 or +386 1 47 36 180
- Kontaktpersona: Petra Kozel, e-pasts

petra.kozel@kiss.uni-lj.si
petrakoz@volja.net

3.9. Palīdzības katalizators strādniekiem – imigrantiem: Integrēto pakalpojumu centrs imigrantiem (CSI) – Genuja, Itālija

Dibināšanas gads: 1992

Apraksts

CSI ir asociācija, kas sniedz sociālā sekretariāta, uzaicināšanas un sagaidīšanas, juridisko konsultāciju, darbā iekārtošanas, dzīvesvietas, izglītības un kultūras pakalpojumus imigrantu labā. Tas tika izveidots, sekojot Solidaritātes un nodarbinātības reģionālās federācijas, vietējai Imigrantu koordinācijas komitejas, tirdzniecības savienību un Genujas Municipālās iniciatīvai:

- Solidaritātes un nodarbinātības reģionālā ir asociācija, kas sapulcējusi visus interesentus, kas rūpējas par vietējo attīstību, piemēram, asociācijas, sociālo kooperatīvu konsorcijs, nacionālās kooperatīvu asociācijas reģionālās filiāles, tāpat kā tirdzniecības savienības, tradicionālie biznesa uzņēmumi un vietējās sabiedriskās amatpersonas.
- Imigrantu koordinācijas komiteja pārstāv visas vietējās organizācijas, kas saistītas ar imigrāciju
- Tirdzniecības savienības ir trīs nacionālo tirdzniecības savienību konfederāciju vietējie pārstāvji (CGIL-CISL-UIL)
- Genujas Municipālā ir vietēja pašvaldība, kas atbildīga par pakalpojumu sniegšanu imigrantiem.

Jāatzīmē, ka lielākā daļa darbinieku paši ir imigranti. Patiesi, direktors un citi darbinieki tika izvēlēti no izglītotajiem imigrantiem. Tas tika darīts divu iemeslu dēļ: pirmais bija skaidra vēlme iesaistīt dažādu sabiedrību “līderus” pieredzes uzkrāšanā, otrkārt – nepieciešamība tikt galā ar kultūras starpniecības problēmām, kas rodas starp dažādām etniskām grupām.

Papildus sagaidīšanas pakalpojumiem, īpaši pakalpojumi saistīti ar dažādām jomām vai piedāvātajām interešu grupām, sākot no juridiskām konsultācijām līdz iespējai mācīties un labiekārtot sadzīves apstākļus. Šī pieeja ļauj imigrantiem labāk integrēties pilsētas sociālajā aprītē un tādējādi pieaug iepriekš depresijā slīkstošas zonas sociālais kapitāls.

Šī iniciatīva ir klasisks sadarbības programmu piemērs starp sociālo ekonomiku un vietējo varu, jo pakalpojums, kuru būtu jānodrošina vietējai varai, tiek analizēts un ieviests praksē, balstoties uz partnerattiecībām, izmantojot iesaistošo metodi. Vairāk vai mazāk šis ir piemērs tam, kā dažādas ieinteresētās puses piedalās sociālās ekonomikas iniciatīvās.

Pamatinformācija

• Pamata darbinieku skaits:	6
• Nemateriālais ieguldījums uzsākšanai vērtējams cilvēka darba stundās:	2266 cilvēka/stundas
• Materiālais ieguldījums uzsākšanai:	66.000 €
• Eksploatācijas izmaksas (aptuveni):	76.500 €
• Gadījumu skaits pēdējo 3 gadu laikā:	20.000

Kontaktinformācija: Kandji Modou, direktors – Via Milano 42/A – I – 16126 Genova.
Tālrunis. +39.010.255423/fakss. +39.010.256821

3.10. Viena no lielākajām bezpeļņas institūcijām Slovākijā: veselīgas pilsētas fonds Banska Bistricā

Dibināšanas gads: 1992

Apraksts

Veselīgas pilsētas fonds ir piemērs, kas parāda sabiedriskā fonda modeļa veiksmi Centrālajā un Austrumeiropā, kur 1980.gadu beigās civilajai sabiedrībai pietrūka daudzi atbalsta struktūras un mehānismi, kas bija iedibināti kontinenta rietumos.

Banska Bistrica (centrālajā Slovākijas daļā) iedzīvotāju skaits pieaudzis piecas reizes laikā no 1946.līdz 1994.gadam un tagad šajā pilsētā dzīvo 700,000 iedzīvotāji. Šī straujā izaugsme radījusi daudzas problēmas, īpaši apkārtējās vides un infrastruktūras nozarēs. 1991.gadā pilsēta parakstīja vienošanos ar Vispasaules Veselības organizāciju par “veselīgu pilsētu”, kuras uzdevums ir padarīt pilsētu par labāko iespējamo dzīvesvietu, īpaši stiprinot “fizisko, mentālo, garīgo un sociālo pilsētas veselību, plaši un intensīvi iesaistoties un publiski piedaloties vietējo lēmumu pieņemšanā”.

1994.gadā ar Banska Bistrica pilsētas finansiālu atbalstu fonds kļuva par sabiedrisko fondu. Tā kļuva par lielāko bezpeļņas organizāciju un visnozīmīgāko grantu devēju Banska Bistrica reģionā. Tam ir katalizatora loma, veicinot partnerattiecības ar valdības struktūrām, biznesa uzņēmumiem un bezpeļņas jomu, un dodot iespēju vietējiem iedzīvotājiem, atbalstot viņu iniciatīvas. Viņi atbild par lielāko daļu iniciatīvām stabilai attīstībai dažādās jomās.

Veselīgas pilsētas sabiedrības fonds piešķir grantus četras reizes gadā pilsoniskām asociācijām, fondiem, bezpeļņas organizācijām un pilsoņu neformālām grupām Banska Bistrica un Zvolenas pilsētās un rajonos. Granti balstās uz sekojošiem kritērijiem:

- Kā projekts veicina vietējās vides uzlabošanu
- Kā projekts stiprina pilsonisko sadarbību
- Pieteicēja spējas veiksmīgi īstenot projektu

Fonds piešķir grantus sekojošu programmu ietvaros:

- Lauku programma atbalsta sadarbību starp dažādām aktīvām grupām ciematā un starp ciematiem vienā reģionā. Projektu piemēri: bērnu aizsardzība no stresa un trokšņa, tūristu jomas attīstība, bērnu vasaras nometnes, vietējo ēku atjaunošana u.c.
- Kaimiņu programma pievēršas kaimiņu reģionu pilsonisko aktivitāšu atbalstam. Projekta piemēri: apmācības programmas veselīga dzīvesveida veicināšanai, spēļu laukumi u.c.
- Sieviešu programma atbalsta aktivitātes, ko aizsākušas sievietes un pievērš uzmanību sieviešu dzīves uzlabošanai. Projektā: mācības par sievietes veselību un grūtniecību, čigānu bērnu veselības veicināšana, čigānu kultūras sekmēšana, čigāniešu aroda kursi u.c.
- Vispārējā programma veicina projektus, kuri uzlabo sabiedrības dzīves kvalitāti. Piemēri: palīdzība cilvēkiem ar garīgiem traucējumiem, čigānu kopienas pamesto dzīvokļu bloku apkope, mākslas nodarbības bērniem – invalīdiem u.c..
- Apkārtējās vides programma atbalsta tādus projektus kā izglītības kurss bērniem par apkārtējo vidi, kalnu straumju tīrīšana, eko nometnes bērniem u.c.

Pamatinformācija

- Fondu dotācijas: 300,000 EIRO (2000.gadā)
- Gada budžets: 25 000 EIRO
- Projektu grantu skaits gadā: 130 (2000.gadā)
- Lielākais granta apjoms: 250 EURO
- Granti:
 - Vietējās nevalstiskās organizācijas: 40%
 - Neformālās pilsoniskās iniciatīvas: 33%
 - skolas: 16%
 - specializētās institūcijas: 8%
 - pašvaldības: 3%

Kontaktinformācija

Adrese: Strieborne Namestie, 297401 Banska Bystrica, Slovakia

Tālrunis: 088 415 6059

Web lappuse: www.changenet.sk/nzmbb

4. Kā definēt sociālo ekonomiku?

Sagatavojis Bruno Roelants

Vienkāršākais, bet nebūt ne nepatiesākais definējums varētu būt šāds: “Neviens skaidri nezina, kas tas ir, bet visi zina, ka tas pastāv.” Kaut gan, no turpmākā mēs redzēsim, ka sociālā ekonomika vēl nav 100% definēt, tomēr tā jau saņēmusi oficiālu atzīšanu ES līmenī un vairākās ES dalībvalstīs, kā to varējam lasīt 2.nodaļā. Konceptijas pirmsākumi rodami Francijā, kur tā guva valstisku atzinību 1980.gadā. Kopš tā laika tā pakāpeniski izplatījās citās ES dalībvalstīs: Beļģijā, Spānijā, Itālijā, Portugālē, Zviedrijā, Luksemburgā, Lielbritānijā un Islandē.

Kā jau tika pārrunāts 2.nodaļā, sociālās ekonomikas atpazīstamība noteikti rada vajadzību izveidot nopietnus standartus un normas, tajā skaitā, pirmām kārtām, definēt sektoru. Eiropas Komisijas konsultatīvais dokuments “Kooperatīvu uzņēmumi Eiropā”²⁸, kas jau tika pieminēts šīs materiāla 2.nodaļā, nodrošina atbildi uz jautājumu, kas ir sociālās ekonomikas dalībnieki. Nesenie šī dokumenta datumi (2001.gada novembris) un trīs no četrām definīcijām, kas izklāstītas turpmāk, (2002.gada februārī/martā) skaidri parāda, ka sociālās ekonomikas standartu un normu izveidošanas process ES iegājis nopietnā posmā. Šim normatīvajam posmam, tāpat kā jebkuram citam tāda veida procesam, tieši ietekmēs ES un nacionālā līmeņa likumdošanu tiem socio-ekonomiskās sfēras dalībniekiem, kuriem paredzēts tikt iekļautiem šajā koncepcijā. Tādējādi šiem dalībniekiem ir būtiski zināt:

- Vai nu viņi pieder atpazīstamai un normalizētai sociālās ekonomikas kategorijai, kas pamatojas uz esošo definīciju, kas minēta zemāk;
- Vai arī viņi vēlas un spēj piedalīties sociālās ekonomikas normu un standartu izveidē.

Visas šīs četras sociālās ekonomikas definīcijas, kas minētas turpmāk, izstrādāja: 1) francūžu grupa, kas pieder organizācijai, kas saistīta ar šīs koncepcijas pirmsākumiem (FONDA); 2) ES līmeņa apakškomiteja, kurā apvienojas 4 veidu organizācijas, kuras atzīst sevi esam par sociālās ekonomikas sastāvdaļām- kooperatīvi, koopālīdzības sabiedrības, asociācijas un fondi (CEP-CMAF); 3) ES Reģionu komiteja (CoR); un 4) Eiropas Komisija.

Turpmāk redzamā tabula salīdzina šīs četras definīcijas pēc dažādiem parametriem. Tādā veidā mēs mēģināsim atrast kopīgo un atšķirīgo, līdz ar to atbildot uz jautājumu, kas īsti ir sociālā ekonomika.

²⁸ Skatīt atsauci 19.

4.1. Galveno definīciju par sociālo ekonomiku analītiskā tabula

	FONDA 5.02.02	CEP-CMAF 14.02.02	COR 12-02-02	EU COMMISSION 1989/90
Definīcijas avots/ Definīcijas juridiskais spēks	FONDA's dokumenta izstrādātāju vidū ir CGSCOP, Credit Mutuel, Credit Cooperatif, IDES-ESFIN, un citu organizāciju līderi. Šīs organizācijas tika konsultētas 1980.gadā, kad ar sociālās ekonomikas koncepciju tika iepazīstināts pirmo reizi valdības līmenī Eiropā (tāpat skatīt COR's pašas koncepcijas definīciju). Šis dokuments oriģinālā bija rakstīts franču valodā.	Šī ir vienīgā pārraudzības komiteja Eiropā, kurā apvienojas galvenie dalībnieku tipi, kas saistīti ar sociālo ekonomiku. Nosaukums radies no Kooperatīvu, koppelīdzības sabiedrību, asociāciju un fondu Eiropas Pastāvīgās konferences.	ES Reģionu komiteja vēltījusi savu uzmanību "sociālās ekonomikas" definīcijai, atšķirībā no Eiropas Parlamenta un padomes, kuri vēl nav izteikuši nekādu paziņojumu šajā sakarā. Tas norāda uz stiprām attiecībām starp sociālo ekonomiku un konkrēto teritoriju. Oficiāla šīs dokumenta atzišana gaidāma 14.martā.	Eiropas Komisijā DG uzņēmumus izveidoja Romano Prodi administrācija. Šie jaunie DG ietver kooperatīvus un koppelīdzības sabiedrības, kamēr asociācijas un fondi joprojām ir saistīti ar DG Nodarbinātības un Sociālo attiecību daļu.
Koncepcija	«uzņēmējdarbības veids, kurš, ļoti savā atšķirīgā organizācijas un ražošanas veidā atbilst, īstenībā, pašreizējām vēlmēm, runājot par pastāvīgu attīstību un sociālo atbildību»	«nevar tikt vērtēta vienīgi ekonomiskā izteiksmē, kas nevienmēr vajadzīga, lai koppelīdzības sabiedrības sasniegtu mērķus, ne arī solidaritātes izteiksmē. Viss iepriekšteiktais jāvērtē, ņemot vērā ieguldījumu solidaritātē, sociālajā vienlīdzībā un teritoriālajā piesaistē. [Tā] ir sociālā atbildība. [Tas ir] atšķirīgs uzņēmējdarbības veids [ar] īpatnējām iezīmēm [un] neapstrīdamu realitāti.»	““hibrīds” ar sociāliem uzdevumiem un prasībām. Savā formā tas atšķiras dažādās valstīs. (...) Sociālās ekonomikas koncepcija ir cēlusies no Francijas. “	“daļa no akcionāru ekonomikas, šos uzņēmumus radīja viņi paši priekš viņiem pašiem ar vienādām vajadzībām un saprotami tiem, kam tie paredzēti kalpot”.

	FONDA 5.02.02	CEP-CMAF 14.02.02	COR 12-02-02	EU 1989/90 COMMISSION
Dalībnieki	Specifisks uzņēmumu veids (kooperatīvi, asociācijas un koppelīdzības sabiedrības, bet ne fondi)	"uzņēmējdarbības veids". "tajā skaitā tādas organizācijas kā kooperatīvi, koppelīdzības sabiedrības, asociācijas un fondi." "Organizētas civilās sabiedrības sastāvdaļa "	"ekonomiski uzņēmumi, kas ražo produktus un/vai sniedz pakalpojumus, taču tās nav sabiedrības ar ierobežotu atbildību ar dalītu kapitālu. " "vairāk vai mazāk kooperatīvi, koppelīdzības sabiedrības un asociācijas ar ekonomiskām aktivitātēm."	"Nozīmīgi ekonomikas dalībnieki (kooperatīvi, koppelīdzības sabiedrības, asociācijas un fondi)".
Aktivitātes	Jebkuras to ieviešanas teritorijā (jebkuras, jo dokumentā nav ierobežotas aktivitātes nevienā jomā).	Aktivitātes tiek reglamentētas ar "Eiropas politikas (sociālajā, nodarbinātības, uzņēmumu un uzņēmējdarbības, izglītības un izpētes jomās). "Aktivitātes sociālās aizsardzības, sociālo pakalpojumu, veselības, banku, apdrošināšanas, asociatīvā darba, amatnieku darbu tirdzniecības, lauksaimniecības produktu ražošanas, mājokļu, piegādes, patērētāju attiecības, pakalpojumu sniegšana kaimiņu rajonos, izglītības un apmācības, tāpat kā kultūras, sporta un atpūtas jomās".	"sociālās – ekonomikas firmas ir nozīmīgi partneri vietējai administrācijai teritoriālās attīstības stratēģijas izstrādē un veidojot jaunu vietējo labklājību. Tas, protams, neaizkavē godīgas konkurences principus, ko ievieš vietējās pašvaldības vai tradicionālie komercuzņēmumi un sociālā ekonomika godīgi var konkurēt vietējās attīstības stratēģijas ieviešanā. Īpaši sociālā ekonomika var aizpildīt plaisu, kas radusies, nodrošinot sociālos produktus un pakalpojumus tirgū, kurus nepiedāvā tradicionālie tirgus dalībnieki vai valdība.;"	"Uzņēmējdarbības avoti un darbi, kur tradicionālās "investoru vadītās" uzņēmumu struktūras ne vienmēr var būt dzīvotspējīgi. Nozīmīgi, jo tie veicina efektīvāku konkurenci tirgos. "

	FONDA 5.02.02	CEP-CMAF 14.02.02	COR 12-02-02	EU 1989/90 COMMISSION
Vērtības	Noteikta attīstība/ starp paaudžu raksturs / kolektīvais mantojums Solidaritāte Sociālā atbildība	"Brīvprātīga un atvērta biedrība, ko pavada demokrātiska biedru kontrole ²⁹ ." "solidaritāte un atbildība." "Autonoma pārvaldīšana un neatkarība no sabiedriskām amatpersonām." "sociālā vienlīdzība"	Atvērta un atklāta pārvalde, demokrātija, piedalīšanās "pievienotās vērtības vietējās attīstības procesam un sociālajam progresam, paplašinot uzticības attiecības un sabiedrības atklātību, tādējādi veidojot vietējo sociālo kapitālu".	"brīvprātīga dalība, biedrība un saistības" demokrātiska kontrole "autonomija un neatkarība " (Fondi noteikti nav iekļauti šajā raksturojumā, to vērtības un raksturojums atšķiras no citiem trim veidiem).
Mērķi	* Teritoriju un sociālās vienlīdzības līdzsvars. * Miers un drošība. * Sociālās ekonomikas uzņēmumu uzkrātā pieredze kalpo standartu definīcijai un saplūšanas tīkla līdzekļu novērtēšanā, kā arī visu uzņēmumu sociālās atbildības jautājumiem, kas tika izstrādāti Eiropas līmenī.	[sastopoties ar] "jaunajām pārmaiņām (samazinās trūkums tādās jomās kā daļas sabiedrisko pakalpojumu iesaistīšanas, sociālās integrācijas un stabilas attīstības, solidaritātes starp paaudzēm)". [Būtu jāvērtē, ņemot vērā] "solidaritāti, sociālo vienlīdzību un teritoriālās saites, [un] ekonomisko darbību ". "daudzpusīgas sabiedrības attīstība nodrošina lielāku iesaistīšanos, labāku demokrātiju un izteiktāku solidaritāti. " "spēlē nozīmīgu lomu vietējā attīstībā un sociālajā vienlīdzībā". "veicina ekonomisko tirgu stabilitāti un plurālismu."	"preces un pakalpojumi ...kurus piedāvā "hibrīds" ar sociāliem mērķiem un prasībām. " "sociālā ekonomika rada sociālos uzņēmumus un jaunu sociālās uzņēmējdarbības kultūru (OECD), kas galvenokārt orientēta uz ierobežotu cilvēku grupu iekļaušanu, viņiem aktīvi iesaistoties un pieņemot jaunu pieeju: apvienojot jaunu sajaukumu no resursiem (publiskajiem, tirgus, brīvprātīgā darba), lai radītu jaunu darbu. Sociālā ekonomika tādējādi var apmierināt vajadzības, ja to nevar tirgus vai sabiedriskais sektors;"	"apmierina jaunās vajadzības." "darba radīšana un uzņēmējdarbības jaunas formas un nodarbinātība; uzlabo solidaritāti un vienlīdzību; veicina ekonomikas integritāti ES dalībvalstīs."

²⁹ Nav attiecināms uz fondiem, jo tiem nav biedru.

	FONDA 5.02.02	CEP-CMAF 14.02.02	COR 12-02-02	EU COMMISSION 1989/90	
Stratēģija	<p>* Solidaritāte starp teritorijām, riskiem un peļņu;</p> <p>* ekonomisko un sociālo vērtību radīšana; plurālās ekonomikas leģitimitāte.</p> <p>* stabilu sadarbības tīklu veidošana ... plurālās sabiedrības veicināšana.</p> <p>* Projektu finansēšanas (jāņem vērā) radošā dinamika.</p> <p>* Kooperatīvu un kopalīdzības sabiedrību rezervju nedalāmības principa saglabāšana, ļaujot asociācijām radīt pašām savus fondus un respektēt šādu progresīvu apvienojumu.</p> <p>* Īpaši būtu jāizskata pieteikums konkurences tiesībām, saskaņā ar Eiropas Padomes konstitucionālo lēmumu, kas datēts ar 2001.gada 6.decembri un pieļauj atšķirīgu attieksmi.</p>	<p>Pārpalikumu izmantošana, atkarībā no sociālajiem mērķiem un /vai biedru vēlmēm, ar mērķi atkārtoti ieguldīt vai izplatīt (darba vietu radīšana, aktivitātes, jauni uzņēmumi, investētā kapitāla atmaksāšana, pakalpojumu sniegšana biedriem, socio – kultūras aktivitātes u.c.).</p> <p>[Ir] plašs sociālais fonds un to aktivitātes rada dažādas juridiskās formas, parādot, konkurētspēju un spēju attīstīties un piemēroties jaunajām sociālajām un ekonomiskajām izmaiņām.</p> <p>Atbilstība ES prioritātēm un stratēģiskajiem mērķiem: sociālā vienlīdzība, pilna nodarbinātība un cīņa pret nabadzību, iesaistošā demokrātija, pārvaldīšana.</p> <p>Augsti kvalificētu darba vietu radīšana un labāka dzīves kvalitāte, kā arī jaunu veidu piedāvājums, kas piemērots jaunām uzņēmumu un darba formām.</p>	<p>"palīdz vietējām pašvaldībām pārveidot pasīvo sociālo drošību un nodarbinātības priekšrocības par aktīvu sociālo ieguldījumu stabilai attīstībai. "</p> <p>"sasaistot uzņēmējdarbības garu ar sociālajiem uzdevumiem, var apkarot pasīvo atkarību sociālās labklājības sistēmā. Tas var novest pie neizšķirta rezultāta – uzvaras situācijas, kurā tirgus un brīvprātīgie resursi papildina publiskos resursus pakalpojumu jomā". "Reģionu Komiteja uzsver, ka ir būtiski stiprināt jaunu un trauslu demokrātiju, un attīstīt stipru sociālo ekonomiku un organizēt civilo sabiedrību, piemēram, ar partnerattiecību palīdzību. Ir izteikta vajadzība pēc sadarbības un apmaiņas starp ES dalīb- un kandidātvalstīm." "Eiropas Komisijai jāizveido partnerattiecību un sociālās ekonomikas labāko piemēru datu bāze no kuras tāpat var gūt labumu pieteikuma valstīs, un veicināt un finansēt divpusēju vai grupu labāko piemēru apmaiņu ..." "parādot labos piemērus, ...īpaši sociālās ekonomikas uzņēmumu vidū ES kandidātvalstīs, tiek stiprināta sociālā vienlīdzība, nodarbinātība, pārvaldīšana un demokrātija ..." "mācību plānu un apmācības programmu izveidošana ".</p>	<p>“Svarīgākā loma savu biedru un Eiropas pilsoņu iesaistīšanā sabiedrībā pilnīgāk.”</p> <p>“pārvaldīti pēc principa – “viens biedrs = viena balss”</p> <p>“Elastīgi un radoši”</p> <p>“brīvprātība, biedrība, un saistības”</p> <p>"iesaistīšanās, kas balstīta uz brīvprātību un esību par biedru.”</p>	
Attiecības	starp	[Ir] "citas attiecības kā veidot	"katra indivīda un sociālo mērķu	“nav orientēts uz peļņu”	"primārais mērķis nav kapitāla

cilvēkiem/sabiedrību un kapitālu	<p>ekonomiskās un sociālās vērtības – nostādot šīs izveides centrā personu (atsevišķu cilvēku)."</p> <p>"Sociālais līgums savieno biedrus savā starpā un uzņēmumu ar tā vidi nevis saskaņā ar attieksmi pret kapitālu."</p> <p>"Kapitālam ir mazāka nozīme kā finanšu instrumentam, bet netiek pielīdzināts jebkuram spēkam uzņēmumā."</p>	<p>pārsvars pār kapitālu."</p> <p>"[privāto] biedru/lietotāju un/vai publisko interešu savienojums."</p> <p>"Pārpalikuma izmantošana, atkarībā no sociālajiem mērķiem un/vai biedru vēlmēm, atkārtotam ieguldījumam vai izplatīšanai."</p>		atgriešana."
----------------------------------	--	--	--	--------------

4.2. Galvenie kopsaucēji un raksturojumi

Dalībnieki: Daudz striktāku definīciju par dalībniekiem sniedz CoR, sakot, ka tie ir: “vairāk vai mazāk kooperatīvi, kopalīdzības sabiedrības un asociācijas, kuras veic ekonomiskās aktivitātes.” Ir pilnīga vienprātība visās četrās definīcijās, runājot par to, ka **kooperatīvi un kopalīdzības sabiedrības** ir sociālās ekonomikas sastāvdaļa. Runājot par **asociācijām**, sociālajā ekonomikā piedalās **vismaz tās, kuras veic ekonomiskās aktivitātes**. Runājot par ceturto institucionālo pīlāru, fondiem, divas no četrām definīcijām (Fonda un CoR) vispār tos nepiemin.

Aktivitātes: Absolūti nav apriori ierobežojumu nozarēs, kurās var darboties sociālā ekonomika. Kopsaucēji saistāmi ar teritoriālo ieviešanu un sociālo preču ražošanu. Fonda un CoRas teksti skaidro **saistību ar teritoriālo un vietējo attīstību**. CEP-CMAF teksts to pašu dara netieši, uzskaitot aktivitātes, kas saistītas ar teritoriju. CoR teksts turpmāk min **“sociālo preču” piegādi** un kā vienu no tiem – **nodarbinātības radīšanu**, kas minēta visās četrās definīcijās.

Vērtības: (a) **solidaritāte un sociālā vienotība**, (b) **sociālā atbildība un saistības**, (c) **demokrātija un iesaistīšanās**, (d) **autonomija un neatkarība** šķiet ir galvenie kopsaucēji visās četrās definīcijās. Citas vērtības, kas savienojamas ar iepriekšējām, pievienotas dažās definīcijās, piemēram, **starp – paaudžu raksturs** (Fonda), **uzticība un konfidencialitāte** (CoR). Tomēr, gan CEP-CMAF, gan Eiropas Komisijas definīcijas saskan, sakot, ka dažas no šīm vērtībām, īpaši demokrātija un piedalīšanās, neattiecas uz fondiem.

Mērķi: saskaņa starp visām četrām definīcijām parādās, sakot, ka sociālā ekonomika **apmierina daudzās vajadzības, ko citas ekonomikas nozares nevar izdarīt pilnībā pašas**. Šīs vajadzības saistītas ar **sociālo vienlīdzību un līdzsvaru** (tajā skaitā darbavietu radīšana, uzņēmējdarbības uzlabošana un tirgus stabilitāte), **daudzveidīgas, iesaistošas, demokrātiskas un uz solidaritāti balstītas sabiedrības veidošanu**.

Stratēģijas: četras definīcijas norāda uz **sadarbības un pilsoņu iesaistīšanos teritoriālajā līmenī** nepieciešamību, uz to, ka nepieciešams izveidot **stipru saiti starp teritoriju, uzņēmējdarbību un sociālajiem mērķiem**, kā arī **finansu mehānisma uzlabošanu, lai pastiprinātu saiti ar teritoriju** (piemēram, nedalāmās rezerves, atkārtoti sociālie ieguldījumi).

Attiecības starp cilvēkiem / sabiedrību un kapitālu: visas četras definīcijas saplūst ar zināšanām par sociālo ekonomiku, ko raksturo **individuālo un sociālo mērķu pārsvars pār kapitālu**.

5. Sociālās ekonomikas nozīme vietējā un teritoriālajā attīstībā

Sagatavojis Luidži Martiņjetti,

REVES – Eiropas pilsētu sadarbība sociālās ekonomikas jomā.

reves@revesnetwork.net

Vairāki viedokļi norāda, ka sociālajai ekonomikai ir svarīga loma vietējā līmenī.

Īsi un skaidri sakot, mums jāmin četras pamata rakstura īpašības, kas raksturo sociālo ekonomiku un vietējo attīstību:

- Kvalitatīva nodarbinātība,
- Iegultais sociālais kapitāls,
- Nostiprināta demokrātija, un
- Partnerattiecības ar pašvaldībām un sociālās ekonomikas dalībniekiem.

Kvalitatīva nodarbinātība

Pirmkārt, kā uzņēmējdarbības līdzeklis, sociālie uzņēmumi ir galvenie dalībnieki vietējās kvalitatīvas nodarbinātības radīšanā dažādās jomās: dažos gadījumos sociālie uzņēmumi kļuvuši par galvenajiem vietējiem darba devējiem. Tam par iemeslu kalpojuši divi cēloņi. No vienas puses, sociālā ekonomika, saskaņā ar definīciju, ir vietējais un/vai reģionālais iegultais kapitāls (vis-à-vis globālā ekonomika). Patiešām, daudzu sociālo uzņēmumu ļoti specifiskais “ražošanas” veids ir tas, ka viņi ražo tā sauktās “attiecību preces”. Šīs preces ir tās, kuras raksturo gan ražotāja, gan ražošanas saņēmēja (piemēram, klienta) mūsdienu klātbūtne. Otrkārt, daudzas jomas, kurās iesaistīti sociālās ekonomikas dalībnieki, var raksturot pēc intensīva darba shēmas, tādējādi parādot daudzas darba vietas. Piemēram, viens var atsaukties uz pieredzi “vasarnīcu kooperatīvā” Skandināvijā vai Īrijā, kur gandrīz visi vasarnīcu īpašnieki iesaistīti vai nodarbināti vienā kopējā kooperatīvā. Līdzīgā veidā kāds var atsaukties uz pieredzi, kas saistīta ar sociālā kooperatīva konsorciiju Itālijā vai kādu no sociālajiem uzņēmumiem Spānijā, kuri galvenokārt nodarbojas ar pakalpojumu sniegšanu personām. Ļoti bieži šie sociālās ekonomikas dalībnieki var būt lielākie darba devēji, kuram katram no tiem ir vairāk par 1000 darbiniekiem.

Iegultais sociālais kapitāls

Tomēr būtiski, ka ekonomiskais aspekts, iespējams, nav būtiskākais elements, runājot par sociālās ekonomikas vietējo ietekmi. Bieži izrādās, sociālajai ekonomikai ir būtiska loma gan veidojot un uzlabojot vietējo, iegulto, gan sociālo kapitālu. Ar šo izteikumu mēs parasti atsaucamies uz sociālo attiecību pilnajām vērtībām tāpat kā uz vietējo solidaritātes sadarbību noteiktā teritorijā. Šis viedoklis var tikt paplašināts, bet laika gaitā šķiet, ka ir labāk koncentrēties uz šo definīcijas daļu.

Nostiprināta demokrātija

Attiecībā uz ekonomiku, sociālā ekonomika noteikti rada stipras saites starp dažādām grupām, kas sakņojas tajā pat teritorijā (mēs varētu vienkāršot, sakot, starp ražotāju un klientu, domājot, ka dažos gadījumos šīs divas grupas var daļēji sakrist). Veids, kādā šīs saites tiek izveidotas, un sabiedrības vispārējā attieksme atkarīga no sociālā uzņēmuma iekšējā raksturojuma, proti, iekšējās demokrātijas. Noteikti sociālā uzņēmuma struktūra rada iekštelpu arēnu, kurā dalībnieki tiktu apmācīti demokrātijai.

Tradicionālajos kapitāla uzņēmumos šis aspekta trūkums bieži izraisa īslaicīgus sarežģījumus starp iekšējo darba vidi (kurā strādnieki pavada milzīgu laiku) un ārējo (socio – politisko) vidi. Pretēji tam, sociālie uzņēmumi var tikt uzskatīti kā civilās un demokrātiskās sabiedrības mehānismu turpinājums.

Partnerattiecības ar pašvaldībām un sociālās ekonomikas dalībniekiem

Aspekti īsi apkopojot iepriekšteikto, ļauj mums aptuveni apjaust sociālās ekonomikas attiecības ar pašvaldībām (municipalitātēm, reģionālajām vai cita veida vietēji vēlētajām amatpersonām).

Pamatīgu vietējās un reģionālās varas un sociālās ekonomikas attiecību analīzi izstrādāja ES Reģionu komiteja savā viedokļu izdevumā *“Partnerattiecības starp vietējo un reģionālo varu un sociālās ekonomikas organizācijām: ieguldījums nodarbinātības, vietējās attīstības un sociālās vienlīdzības jomās”*³⁰.

Pamatojoties uz šo svarīgo dokumentu, mēs uzsveram šeit dažus svarīgākos šo attiecību aspektus. Pārstāvnieciskajā demokrātijā vietēji vēlētai varai ir vēlētajū dots mandāts un varai jāatbild saviem vēlētajiem; tagad kāds varētu jautāt kā dalības aspekti sociālajā ekonomikā var saplūst ar pārstāvniecisko demokrātiju.

Patiesībā pieredze rāda, ka nav pretrunas vai pretstatījuma starp šiem diviem aspektiem. Pretēji tam, dalības un atbildības uzvedība radījusi un nodrošina sociālās ekonomikas pieredzē lielu un stingru atbalstu pārstāvnieciskajai demokrātijai, turpinot atbalstīt un pārraudzīt vēlētos pārstāvjus.

Pieredze vairākās valstīs un dažādās teritorijās parādīja, ka dialogs un informācijas, konsultāciju, kopējas programmēšanas un dažos gadījumos arī varas sadalīšanas mehānismu pastāvēšana stiprinājusi uzticību pārstāvnieciskajai demokrātijai un radījusi jēdzienu “piederēt sabiedrībai”. Tādējādi nav retums novērot kā pilsētas arvien nopietnāk izturas pret partnerattiecībām ar pašvaldībām un sociālās ekonomikas dalībniekiem. Tāpat mēs varam būt aculiecinieki kā palielinās vēlētajū skaits vietējās vēlēšanās.

Tādā veidā varam secināt, ka stipra vietējā un demokrātiskā iedvesma, ko radījusi sociālā ekonomika, papildus rada arī labklājību vietējām apgabalam, un tas pilnībā jāizmanto, radot stabilas un ilgtermiņa demokrātiskas, atbildīgas un atklātas partnerattiecības.

³⁰ Pieejams www.cor.eu.int

6. Publisko politiku veidi, kas virzīti uz sociālās ekonomikas organizācijām

pamatots uz CIRIEC-International (Starptautiskais publiskās, sociālās un kooperatīvās ekonomikas izpētes un informācijas centrs)

6.1- Piegādes politikas, kas skar sociālās ekonomikas organizācijas struktūru

Institucionālie līdzekļi	Privāto dalībnieku (aģentu) atzīšana Dalībnieka brīvības atzīšana piedalīties visos ekonomiskajos sektoros Juridisko kavēkļu novērtēšana/līdzsvarošana izmantojot dažādus statūtus Dalībnieku atzīšana Publisko politiku programmu pieteikumos (izpildaģents) Dalībnieku atzīšana Publisko politiku pārstrādāšanā (Aģents lēmumu līdzpieņemšanā) Finansu atbalsta līdzekļi
Finansu līdzekļi	Atšķirīgi instrumenti finansiālam atbalstam (reklāmas fondi, ienākumi no loterijām)
Pakalpojumu atbalsta līdzekļi	Publisko organizāciju esamība, kas atbalsta sociālo ekonomiku ar šādiem pakalpojumiem: ☐ Informācija ☐ Izglītība ☐ Sadarbības tīkla radīšana ☐ Konsultācijas – tehniskas dabas, komerciālas, ... ☐ Izpētes
Izglītības līdzekļi	Publiskā viedokļa vides radīšana ir labi zināma un ved pretī sociālajai ekonomikai.

6.2- Pieprasījuma politikas, kas skar sociālās ekonomikas organizācijas aktivitātes

Valdības tēriņi dažādos līmeņos > Sociālās ekonomikas organizācijas klients
Priekšroka tēriņiem sociālās un vispārējās intereses nozarēs > "Jaunā Keinesiešu politika savieno valdības zemākos līmeņus": ☐ Samazinās pārspilētības efekti, ☐ Stipra ietekme uz vietējo nodarbinātību ☐ Neapmierināto vajadzību apmierināšana
Pozitīva diskriminācija attiecībā uz sociālās ekonomikas organizācijām publiskā sekojošu pakalpojumu apgādē: ☐ "Quart coopératif" Francijā ☐ Sociālās klauzulas un iestarpinājumi ☐ Lokālās un reģionālās varas pozitīvā un neizteiktā diskriminācija Itālijā
Problēmas, kas rodas no noteikumu trūkuma par attiecībām starp publisko nozari un sociālo ekonomiku, piedāvājot sekojošus pakalpojumus: ☐ Kontraktu stabilitāte / pakalpojumu vienotība ☐ Tūlītēji maksājumi
Darbības režīms pieprasījuma maksātspējai (čeku serviss vai čeki uzņēmumiem)

6.3- Politikas, kas attiecināmas un sociālās ekonomikas organizāciju nodarbinātību

Vispārējie principi
☐ Nodarbinātības radīšanas politika saistīta ar sociālo interešu vajadzībām, ko nav apmierinājis ne tirgus, ne valsts
☐ Politikas, kas virzītas uz nelabvēlīgiem apstākļiem strādniekiem darba tirgū (vecāki par 40 gadiem, jaunatne u.c.)
Atbalsta līdzekļi nodarbinātības radīšanai /stabilizācijai sociālajā ekonomikā
☐ Tieša nodarbinātības radīšana izmantojot darba samaksu (parasti sociālo un vispārējo interešu aktivitāšu jomās)
☐ Nenodarbināto personu palīdzība kolektīvai pašnodarbinātībai
☐ Palīdzība nodarbinātības stabilizācijā sociālajā ekonomikā (pieeja asociēto biedru apstākļiem)
Problēmas, no kurām jāizvairās /jānovērš /jārisina
☐ Šādi radītas nodarbinātības "Getto-izācija", "aizstāšanas efekts"
☐ Neadekvāta šāda nodarbinātības veida kvalitāte, ko subsidē jauno piedāvāto pakalpojumu kvalitāte
Atbalsta līdzekļi strādnieku apmācībai sociālās ekonomikas organizācijās
☐ Vispārējais darbības tīkls, nav īpašu līdzekļu apmācībai
☐ Sociālās un darbā iekārtošanas uzņēmumi
Citi līdzekļi, kas saistīti ar nodarbinātības politiku
☐ Advokātu pakalpojumi, nodarbinātības nodrošināšana un konsultācijas (Darbā iekārtošanās aģentūras ar sociālās ekonomikas iezīmēm)
☐ Nodarbinātības līdzekļu izplatīšana (asociētie nepilnas darba dienas strādnieki)

Avots: "Emploio y Economía Social en la Unión Europea: Una Síntesis" (Employment and Social Economy in the European Union: a Synthesis), Rafaels Chaves un Jose Luis Monzón, Valencijas Universitāte, Informe-Memoria de la Economía Social 1999, CIRIEC-España, Valencia: 61.-80.lpp

Dokuments pieejams spāņu valodā, saīsināta versija - CIRIEC-International izpēte 1998.gadā veikta 15 ES valstīs, tās nosaukums - "Les entreprises et organisations du troisième système: un enjeu stratégique pour l'emploi". Šo izpēti koordinēja B. Thiry, D. Demoustier, R. Spear, E. Pezzini, J.L. Monzon un R. Chaves.

7. Skaitļi, kas parāda nodarbināto skaitu sociālajā ekonomikā ES

pamatots uz CIRIEC-International

Tabula 7.1: Nodarbinātība sociālajā ekonomikā ES valstīs

Valsts	Absolūtā nodarbinātība (EFT) ³¹	Civilās atalgotās nodarbinātības %
Austrija	233,662	8.0
Beļģija	206,127	7.1
Dānija	289,482	13.8
Somija	138,580	8.1
Francija	1,214,827	6.8
Vācija	1,860,861	6.4
Grieķija	68,770	3.3
Īrija	151,682	15.8
Itālija	1,146,968	8.2
Luksemburga	6,740	4.6
Nīderlande	769,000	16.6
Portugāle	110,684	3.5
Spānija	878,408	9.9
Zviedrija	180,793	5.8
Apvienotā Karaliste	1,622,962	8.4
Kopā	8,879,546	

Avots: CIRIEC-International jau pieminētā izpēte, kas tika veikta 1998-1999 15 ES valstīs.

Tabula 7.2: Nodarbinātības attīstība izvēlētās nozarēs un valstīs

Valsts	Nodarbināto skaits	Nodarbinātības attīstība
Strādnieku kooperatīvi	164,352	+10% no 1990 līdz 1995
Darba ierobežotie uzņēmumi (SAL)	62,567	+17% no 1995 līdz 1998
Spānija		
Lauksaimniecības kooperatīvi	17,416	-2.4% no 1994 līdz 1996
Portugāle		
Izplatīšanas kooperatīvi	32,000	-11% no 1992 līdz 1997
Zviedrija		
Kooperatīvās bankas	1,137,000	+0.7% no 1994 līdz 1996
Francija		
Veselības koppelīdzības sabiedrības	1,078	-6.4% no 1991 līdz 1996
Nīderlande		
Veselības un sociālās nozares asociācijas	245,000	+5% gadā
Apvienotā Karaliste		
Izglītības un izpētes nozares asociācijas	168,000	+4.5% no 1990 līdz 1995
Vācija		
Kultūras, sporta un atpūtas nozares asociācijas	41,801	+2.5% gadā (+7.8% starp 1994 un 1997).
Dānija		

Avots: Idem.

³¹ Ekvivalents pilnas darba dienas nodarbinātībai

8. Sociālās ekonomikas koncepcijas sākumi un izplatība pasaulē

8.1. Četri sociālās ekonomikas ideoloģiskie vaļi un to pašreizējā ietekme

Adam Piehovskis

Nacionālās Kooperatīvu Padomes Starptautisko attiecību direktors, Polija

Mūsdienu sociālā ekonomika, līdzīgi kā kooperatīvu kustība, savos pirmsākumos sakņojas dziļi pagātnē, sociālās filozofijas koncepcijā, kas parādījās 19.gadsimtā, taču saglabājusi savu būtību līdz pat mūsdienām, protams, esot ilgtermiņa attīstības subjekts. Šī koncepcija sasaucas ar sociālisma, liberālisma un kristiešu solidaritātes idejām.

Pirmie franču “utopisti – sociālisti” – Klods Henri de Sant Simons un Čārlzs Furjē – kritizēja viņu laikā pastāvošo kapitālisma sistēmu un propagandēja ideju par pilnīgu valsts sistēmas pārveidi un jaunas sociālās struktūras izveidi, kā arī jaunas darba attiecības; “jaunā sabiedrība” tika balstīta uz brīvprātīgu ražošanas asociāciju kā, piemēram, Furjē “falansteri”. Roberts Ovens, šo ideju iedvesmots, ticēja, ka galvenais sociālo aktivitāšu mērķis ir radīt “jaunu cilvēku”. To varētu izdarīt, pilnībā pārveidojot sociālos un ekonomiskos apstākļus, kas veido cilvēku apziņu. Šādu pārveidi varētu īstenot, pilnā mērā sadarbojoties visiem cilvēkiem visās ekonomiskās dzīves jomās ar tādām brīvprātīgām socio – ekonomiskām asociācijām kā “Ovena ciemati” vai kooperatīvām sabiedrībām. Ovena ideja tika realizēta tik tālu, ka tika izveidota pirmā (vai tā tiek uzskatīta par pirmo) kooperatīvā sabiedrība, kas tika nodibināta Rokdeilā, Apvienotajā Karalistē, 1844.gadā. Utopistu sociālisma koncepcijas sekotāji, kas vēlāk tika saistīti ar sociālistiem (galu galā – ar komunistiem), strādnieku kustību un Marksisma idejām, vienmēr ticēja, ka augstākais sociālo aktivitāšu mērķis, tajā skaitā kooperatīvu un tirdzniecības apvienību aktivitāšu mērķis ir visas sabiedrības pārveidošana, kas nozīmē atbilstību ne viena cilvēka, bet gan kolektīvi sociālās grupas un klases interesēm un vajadzībām. Viņi neatstāja bez ievērības kooperatīvu ekonomisko nozīmi, palīdzot sabiedrības nabadzīgākajām grupām sasniegt labklājību, bet uzsvēra viņu izglītojošo lomu un citus ne – ekonomiskus kolektīvus sasniegumus, kas saistīti ar iestāšanos grupā un noved pie sociālās apziņas izmaiņām un sagatavo nākotnes proletāriešu revolūciju. Tas pats attiecas arī uz citiem sociālo organizāciju veidiem.

Čārlza Gides idejas tāpat izrietējušas no agrīno sociālistu koncepcijas, tikai atšķirībā no sociālās revolūcijas, viņš piedāvāja evolucionāru vietējo sabiedrību, valstu un galu galā visas pasaules pārveidi par lielu “kooperatīvo republiku”. To var sasniegt, palīdzot sev paši, pašiem organizējot sabiedrību, izmantojot dažādas kooperatīvu, sociālo asociāciju un tamlīdzīgi formas, kuras būtu balstītas uz brīvprātības principiem un pilnībā veiktu visas funkcijas, kuras pirms tam veica valsts orgāni, un ar laiku pilnībā aizstātu tos. Šāda vīzija, kas tika saukta par “pan-kooperātismu”, protams, bija utopiska, taču akcentējot pašu veidotas sabiedrības organizācijas, brālības, sociālās solidaritātes, demokrātijas, sociālās vienlīdzības un pārņemošo sociālās izstumšanas lomu, tā kļuva ļoti tuva mūsdienu sociālās ekonomikas idejai un to var uzskatīt par vienu no tās pamata avotiem.

Diviem citiem sociālās ekonomikas, liberālisma un kristiešu solidaritātes ideoloģiskajiem avotiem nebija tik daudz ambīciju pilnīgi pārveidot esošo sabiedrību – viņi gribēja saglabāt tās struktūras, iespējams, uzlabot tās un pielāgot tās labākai atbildei uz visu sociālo slāņu vajadzību apmierināšanu. Saskaņā ar liberālisma koncepciju (un vēlāk – neo – liberālisma), sabiedrība kopumā (un pat mazāka sociālā grupa) nepastāv atsevišķi un to veido tikai atsevišķi cilvēki, kas vienojas lielā sadarbības tīklā ar dažādām saistībām un attiecībām. Augstākais cilvēces produkts ir visu indivīdu pilnīga autonomija un viņu tiesības īstenot savas personiskās intereses, tajā skaitā – kļūt bagātiem. Sakarā ar to, ka īsta sabiedrība nepastāv, nav arī nekā līdzīga “vispārējam sociālam produktam”, attiecībām starp cilvēkiem un galvenā loma pieder ekonomiskajai peļņai. Dabiski, attīstoties stabilai ekonomiskai sadarbībai starp cilvēkiem, tas viņiem būs daudz izdevīgāk nekā strīdu raisīšana. Un pateicoties tikai šim tīri pragmatiskajam iemeslam (un nevienam citam morālam iemeslam kā sociālās filozofijas

gadījumā) ir attaisnojami izveidot institūcijas, kas samazina konfliktus un palīdz nodibināt sadarbības saistības. Šādu institūciju vidū svarīga loma ir kooperatīviem un citām brīvprātīgām asociācijām. Viens no kooperatīvu kustības tēviem – radītājiem - Hermanis Šulce –Delitš – stingri pievērsās šai koncepcijai. Pirmās kooperatīvās bankas (un vēlāk citi kooperatīvu veidi), kas tika izveidoti Vācijā, fokusēja savu uzmanību nevis uz palīdzību nabadzīgākajām sabiedrības grupām, bet gan uz palīdzību tiem, kam jau kaut kas bija: maziem un vidējiem ražotājiem, kvalificētiem amatniekiem un vidējas labklājības zemniekiem. Saskaņā ar liberālisma koncepciju, palīdzot viņiem viņu individuālā biznesa attīstībā, mēs veicinām darbavietu radīšanu, vispārēju labklājību un tādējādi paceļam arī nabadzīgos. Šulce –Delitca sekotāji vienmēr jūtīgi uztvēra uzņēmējdarbības dimensijas savās organizācijās, taču viņi vienmēr uzsvēra savu biedru autonomiju un iekšējo demokrātiju. Tādējādi liberālā koncepcija jāiekļauj par vienu no mūsdienu sociālās ekonomikas avotiem.

Trešajam avotam – kristiešu solidaritātei – dažas iezīmes ir līdzīgas ar abām doktrīnām, kas aprakstītas iepriekš. Saskaņā ar Romas Katoļu baznīcas sociālo mācību, kas radījis tās pilnīgāko izpaušmi pāvesta Leona XIII (1891.gadā) enciklikā “Rerum Novarum”, cilvēku sabiedrība ir reāli pastāvoša indivīdu kopa (tāpat kā gadījumā ar sociālisma piekritējiem), kuri apvieno cilvēka fiziskos un garīgos aspektus; un ir saistīti ar daudzām dabiskām saistībām. Sociālās struktūras pamatākmens ir ģimene; svarīgākā loma sociālajā organizācijā ir darba sadalīšanai. To var sasniegt ar dažādu :“korporāciju” palīdzību – tās ir mazas grupas, kas balstās uz kristiešu solidaritāti un veicina katra indivīda un viņa ģimenes sociālo un ekonomisko iekļaušanos sabiedrības strauvē. Kooperatīvi ir vieni no tiem, kas veido šādas korporācijas. Pirmie kooperatīvi, kas atbilst šai koncepcijai, tika izveidoti ilgi pirms tam kā tika publicēta iepriekšminētā enciklika. Tos bija izveidojis Frīdrihs Vilhelms Raifeizens, kurš pirmais nodibināja kredīta un uzkrājumu kooperatīvus, kas darbojas galvenokārt nabadzīgākajos lauku reģionos. Tāpat tēva Raifeizena kooperatīvu modeļi parasti bija ļoti mazi, piesaistīti vietējai sabiedrībai, balstījās uz stiprām saitēm starp kooperatīva biedriem, savstarpējas uzticības, idejas par palīdzību sev pašiem un brīvprātīgu darbu kopējā labā.

Visas šīs trīs koncepcijas (vai četras, ja pieņemam, ka “pan – kooperatīvisms” ir atsevišķa koncepcija) ir pārstāvētas mūsdienu Eiropas kooperatīvu kustībā. Dažās valstīs (piemēram, Itālijā), dažādas nacionālas kooperatīvu organizācijas atsaucas uz atšķirīgām filozofijām, kuras pastāv paralēli viena otrai. Savukārt citās valstīs viena no doktrīnām kādā punktā ieguvusi dominējošās pozīcijas, dažkārt tas radies dabiskas attīstības vai vietējo tradīciju, dažkārt – to ietekmējusi valsts politika, kā, piemēram, bijušajās komunistu valstīs, kur vienīgais pieļaujamais kooperatīvu veids bija sociālistu (vai pat kariķētu sociālistu) kooperatīvs, kas strikti bija pakļauts valstij. Tomēr mūsdienās daži atjaunotie kooperatīvi atsaucas uz citu avotu, piemēram, jaunā Polijas kredīta apvienība uzskata sevi par “Stefička kases” turpinātājiem, kas pastāvēja pirms Otrā pasaules kara, tās bija mazas kredīta – uzkrājumu apvienības, poļu versija par Raifeizena kooperatīviem. Dažas kooperatīvās bankas tāpat atgādina “Banki Ludove” (“Cilvēku Banka”) tradīcijas – kooperatīvās bankas, kuras tika organizētas Poznaņas reģionā 19.gadsimtā saskaņā ar Šulce –Delitš likumiem.

Sociālās ekonomikas koncepcija droši vien būtu bagātāka un vieglāk pieņemama valstīs, kur šie fakti nav zināmi vai ir maz zināms par tiem, ja vienāds lēmums tiktu nodrošināts saistībā ar visām trim (vai četrām) doktrīnām – acīmredzami pretrunīgām, bet, paradoksāli, novedošām pie tiem pašiem sociālajiem mērķiem.

8.2. Kā sociālās ekonomikas koncepcija izplatījusies uz citiem Eiropas reģioniem

Klaudija Sančesa Bajo

Sociālās ekonomikas koncepcija pārsniedz Eiropas reģionus un virzās uz Amerikas pusi, kur raisās debates un diskusiju tēmas par šo jautājumu. Sakarā ar vietas trūkumu, mums īsi jāmin daži nacionālo iniciatīvu un transnacionālo izpētes projektu piemēri.

Ziemeļamerikā, Kvebeka tiek uzskatīta par sociālās ekonomikas intelektuālo aktivitāšu centru. 1987.gadā Monreālā Guy-Bernier Kooperatīvu padome kopā ar Desjardins kooperatīvo krājbankas Monreālas federāciju nodibināja Kvebekas Universitāti. Kopš tā laika viņi veikuši vairākas izpētes ne tikai par kooperatīvu jautājumiem, īpaši par uzkrājumu – kredīta kooperatīviem, bet arī par sociālo ekonomiku kopumā.³² 2001.gadā Zinātņu pārvaldīšanas universitātes skola, sadarbojoties ar jau pieminēto Padoimi, izveidojusi divu gadu MBA kolektīvajos uzņēmumos, kas koncentrē uzmanību uz kooperatīviem, sociālās ekonomikas uzņēmumiem, filantropiju un bezpeļņas asociācijām, koppelīdzības un starptautiskajām organizācijām.³³

Centrālajā Amerikā Kosta Rikas kooperatīvu kustība 2000.gadā organizēja *Pirmo Sociālās ekonomikas nacionālo simpoziju*. Viņi koncentrēja uzmanību uz koncepcijas definīcijām, pieredzes apmaiņu ar citām valstīm (Centrālajā un Dienvidamerikā, arī Eiropā), kā arī runāja par stratēģisku darbību nākotnē. Vēl kāds nozīmīgs raksturojums bija tas, ka tika aizskarts jautājums par godīgu tirdzniecību starp sociālās ekonomikas organizācijām starptautiskā līmenī³⁴.

Brazīlijā, Pauls Singers³⁵ skaidro, ka tur 1990.gados dažādu apstākļu ietekmē notikusi sociālās ekonomikas atdzimšana Pirmkārt tika radīti solidaritātes uzņēmumi, kas tika veidotas no kapitālisma firmām, kuras vai nu bija sasniegušas krīzes posmu, vai arī bija bankrotējušas, un šīs firmas pārņēma viņu pašu strādnieki, piepalīdzot apvienībām un specializētām vienībām.³⁶ Otrkārt tika radīti dažādi kooperatīvu veidi agrārās reformas kolonijās, tos nodibināja bezzemes laukstrādnieku kustība. Treškārt tika veidoti kooperatīvi, kas tika balstīti uz nenodarbināto personu un sociāli izstumto strādnieku organizācijām.³⁷ Ceturto pārveidojumu veica darba apvienības un lauku kredītsabiedrību sadarbības tīkls.³⁸

Singera izpēte bija plašākas transnacionālas programmas sastāvdaļa, kuru izveidoja gan Makartūrs, gan "Gulbenkian Foundations", saukts "Reinventing Social Emancipation", kurā svarīga loma pieder profesoram Boaventura de Sousa Santos³⁹ (Kiombras Universitātes (Portugāle) Ekonomikas Fakultātes Sociālo studiju centra direktors); izpēte tika veikta Brazīlijā, Portugālē, Indijā, Dienvidāfrikā un citur. Projekts tika aizsākts 1999.gadā un tika pabeigts 2001.gada decembrī. Tajā

³² Skatīt <http://www.er.uqam.ca/nobel/ccgb/cahiers.html>

³³ Skatīt <http://www.er.uqam.ca/nobel/ccgb/MBA.html>

³⁴ Skatīt: "*Economia Social: Experiencias y Estrategias – Ponencias y Conclusiones del I Simposio de Economia Social, San Jose, 23-24 de Marzo, 2000*"; San Jose de Costa Rica: Asamblea de trabajadores del Banco Popular y de Desarrollo Comunal, 2000.

³⁵ "Solidārās ekonomikas nesenā atdzimšana Brazīlijā", skatīt: <http://www.ces.fe.uc.pt/emancipa/research/en/difusao.html>

³⁶ Strādnieku nacionālās asociācijas pašpārvaldes firmās, piemēri (Associação Nacional de Trabalhadores em Empresas de Autogestão) un Unisol. Singers tāpat pārbauda Conforja, liels lietuve, kuru pārņēma četri strādnieku kooperatīvi.

³⁷ Trešo pārveidi veica Karitas (Brazīlijas bīskopju nacionālās padomes vienība [Conselho Nacional dos Bispos do Brasil]), Iedzīvotāji darbība pret nabadzību un par dzīvi (Ação da Cidadania Contra a Miséria e pela Vida), un Populāro kooperatīvu Tehnoloģiskais inkubators (Incubadoras Tecnológicas de Cooperativas Populares), kas saistīts ar dažādām Brazīlijas universitātēm.

³⁸ CUT, lielākā savienību federācija, kas nodibināja Solidaritātes departamenta aģentūru (Agência de Desenvolvimento Solidário) un CRESOL sistēmu.

³⁹ Skatīt http://www.ces.fe.uc.pt/ces/cv/boaventura_de_sousa_santos.html

strādāja četras transnacionālas darba grupas, no kurām viena strādāja sociālās ekonomikas jomā. Paredzams, ka intervijas un dokumenti tiks publicēti 2002.gadā.⁴⁰

Brazīlija tāpat uzņēmusi Pasaules Sociālo Forumu ar specifisku darba grupu, kas saukta par “*Solidaritātes ekonomika, cilvēces globalizācijas balsts*”. Ar dažādiem vārdiem, kā, piemēram, solidaritātes ekonomika, sociālā ekonomika, solidārā socio – ekonomika, cilvēku ekonomika, populāra ekonomika, aptuvenības ekonomika, darba grupā tika novērotas negaidīti radušos ekonomisko un sociālo attiecību piemērus, kas mēģina uzlabot indivīdu dzīves kvalitāti. Darba grupā tika secināts, ka to saknes ir daudzējādas un to kultūras dinamika – atšķirīga, no vietējo cilvēku savstarpējas apmaiņas prakses līdz kooperatīviem, kas tika radīti Rokdeilā, Anglijā 19.gadsimta vidū. Tomēr darba grupa apstiprināja, ka šīs prakses dažos punktos saplūdušas: cilvēka darba vērtības atzīšana, visu vajadzību apmierināšana uz tehnoloģiskās izdomas un ekonomisko aktivitāšu bāzes, sieviešu tiesību un vietas atzīšanu ekonomikā, meklējumi pēc attiecībām ar dabu, kas balstītos uz cieņu un sadarbības un solidaritātes vērtības.⁴¹ Darba grupa beidz darbu, izveidojot sarakstu ar 18 piedāvājumiem turpmākajam darbam. Šajos piedāvājumos, piemēram, ir: sociālās efektivitātes koncepcijas pārstrāde; analīžu metodoloģijas definīcija, sociālās ekonomikas uzņēmumu vērtība un līdzekļi; ētikas principu un noteikumu ieviešana katrā ekonomiskajā darbībā; pieprasījums daudzpusējām finansu institūcijām (WTO, IMF, Pasaules Banka u.c.) iekļaut sociālo ekonomiku visās savās programmās kā stabilas daudz- dimensiju cilvēces attīstības obligātu sastāvdaļu; veidot sadarbības tīklus un informācijas stratēģijas; un ciešāka sadarbība ar pašvaldībām.

8.3. Sociālās ekonomikas vispasaules standartizācijas sākums: OECD un ILO

Bruno Roelants

OECD (Organisation for Economic Cooperation and Development – Ekonomiskās sadarbības un attīstības organizācija) LEED (Local Economic and Employment Development – Vietējā ekonomiskā un nodarbinātības attīstība) programma “nosaka, analizē un izplata inovatīvas idejas, kas skar vietējo attīstību un sociālo ekonomiku”. Izveidota 1982.gadā, tā koncentrē uzmanību uz šādiem aktivitāšu veidiem: nodarbinātības politikas decentralizācija, uzņēmējdarbība, globalizācija un pašvaldības, vietējās partnerattiecības un sociālā inovācija. Programmas biedri ārpus ES dalībvalstīm ir tādas kandidātvalstis kā Čehijas Republika, Ungārija, Slovākija, Polija un Turcija, kā arī ekstra Eiropas valstis, piemēram, Austrālija, Kanāda, Meksika, Jaunzēlande un ASV. Citas valstis, kā, piemēram, Slovēnija, Vācija, Japāna un Koreja izteikušas ieinteresētību pievienoties programmai:⁴²

Ieteikumi kooperatīvu reklamēšanai, 2002.gads, (Starptautiskā Darba organizācija), balsojot 2002.gada 20.jūnijā, tas nav pasaulē pirmais normatīvais teksts par kooperatīviem un to reklamēšanu. Tāpat tas runā par sociālo ekonomiku, kaut gan – neminot šo vārdu tieši. 4.nodaļā tiek klāstīts: “*Jāpieņem līdzekļi, kā reklamēt kooperatīvu iespējas visās valstīs, neatkarīgi no attīstības līmeņa, ar mērķi palīdzēt tiem un to biedriem: (...) izveidot un izplatīt dzīvotspējīgu un dinamisku ekonomisku sektoru, kurā būtu kooperatīvi, kuri atbild uz sabiedrības sociālajām un ekonomiskajām vajadzībām.*”⁴³

⁴⁰ Lai iegūtu vairāk informācijas, skatīt <http://www.ces.fe.uc.pt/emancipa/en/index.html>

⁴¹ Darba grupu sintēze http://www.forumsocialmundial.org.br/eng/tpropostas_economia_solidaria_por.asp

⁴² <http://www.oecd.org/EN/about/0,,EN-about-545-nodirectorate-no-no-no-5,00.html>

⁴³ Franču versija (oficiālā, paralēli angļu): “*Des mesures devraient être adoptées pour promouvoir le potentiel des coopératives dans tous les pays, quel que soit leur niveau de développement, afin d'aider celles-ci et leurs adhérents à :*

h) créer et développer un secteur bien particulier de l'économie, viable et dynamique, comprenant les coopératives, qui répond aux besoins sociaux et économiques de la collectivité ».

6. Ieteikumu nodaļā izvirzīti šādi noteikumi: *“Līdzsvarota sabiedrība padara par nepieciešamību stipru publiskā un privātā sektora esamību, tāpat kā stipru kooperatīvu, kopalīdzības un citas sociālas un nevalstiskas nozares. Šajā kontekstā Valdībām jānodrošina atbalsta politika un juridisks pamats, kas saskanētu ar kooperatīvu dabu un darbību, kā arī kurā būtu ņemti vērā kooperatīvu vērtības un principi (...)”⁴⁴.*

Šis teksts parāda svarīgu paraugu citiem sociālās ekonomikas dalībniekiem saņemt tādu pat attieksmi publiskās politikas jomā vispasaules līmenī nākotnē. Tāpat tas ir kā pirmais posms ceļā uz sociālās ekonomikas sakārtošanu un tās reklamēšanu vispasaules līmenī.

Šīs tendences rāda, ka par spīti dažādajiem terminiem, kas tiek lietoti (“sociālā ekonomika”, “solidaritātes ekonomika”, “trešais sektors”, “ekonomikas atšķirīgā nozare” vai “kooperatīvs, kopalīdzības un cits veida sociālā un nevalstiskā nozare”), sociālā ekonomika aizvien vairāk atbilst atšķirīgai publiskās politikas telpai ar savām atšķirīgām normām un standartiem. Nesen uz kooperatīvu piemēra atklājās, ka sociālās ekonomikas dalībniekiem arvien vairāk nepieciešams piedalīties šo normu un standartu noteikšanā, lai izvairītos no situācijas, kad to izdara tikai kāds dalībnieks “no āras”.

⁴⁴ Franču versija (oficiāla, paralēla angļu): *“L'équilibre d'une société exige qu'il existe des secteurs public et privé puissants, ainsi qu'un puissant secteur coopératif, mutualiste et autres organisations sociales et non gouvernementales. C'est dans ce contexte que les gouvernements devraient mettre en place une politique et un cadre juridique favorables, conformes à la nature et à la fonction des coopératives et fondés sur les valeurs et principes coopératifs énoncés au paragraphe 3 (...)”*.